

Mak Nanusien Təuvir Rəha Iesu Kristo İətəm Mak Təmətei Nəghatien əkuəkir rəha nauəuə u Mak

? Pəh təmətei nauəuə u? Jon Mak təmətei nauəuə u. İn səniəmə iətəmi tueləf kəti rəha Iesu. Mətəu kətəni məmə in niəli təuvir kəti rəha Pitə iətəm ilau kətian ikin min tərət. Nauəuə rəha Uək Mın tətəni məmə in təmuvən ilau Pol e rəhan naliuəkiən iətəm təmaupən mol, kəni uərisig lan, təmuvən ilau Panəpəs.

? Təmətei tatuvən kəm pəh? Kəmotəni məmə Mak təmətətig Rom nian in təmətei nauəuə u, kəni nəmə təhro ilau Pitə, uərisig kohamu Pitə. Mak təmətei nauəuə u tatuvən o nəfaki mın əpəha Rom u ilah Nanihluə mın. Kitah kotəhrun lanəha mətəu-inu in tətəni pətigəm nıpəti noliən mın rəha nətəm Isrel iətəm kautol. Kəni e nauəuə u, təmətei nəghatien nəuvein e nəghatien Aramaik iətəm nətəm Isrel kınotəhrun rəkis. Mətəu in təməuhlin nəghatien mın u tuva e nəghatien Kris iətəm Nanihluə mın əpəha Rom kəutəghati lan.

? Natigien təhro lanu nian təmətei? E nian Mak təmətei nauəuə u, kəni nətəm Rom kəutarmənig e nitəni asoli iətəm titəlau e Nitəhi Metitereniən. Rəhalah nəghatien kətiah əmə, kəni rəhalah suaru kotəuvir, kəni rəhalah noliən o nahli-pəniən nəghatien mın in təuvir. Nian əha, in nian təuvir o nəni pətigəmiən Nanusien Təuvir rəha Iesu Kristo. E nian əha, Nanusien Təuvir

təmaiu uəhai əmə e nitəni pişin pişin min e suaru min rəha Rom.

? Təmətəi nauəuə u o nak? Mak tolkeikei məmə otəni pətigəm əhruahru nanusiən rəfin rəha Iesu, məmə in pəh, kəni in təmol nak, kəni mətəgətun nak. Nəmə təhro in tolkeikei məmə otəfəri nətəligiən rəha nəfaki min əpəha Rom, mətəu-inu nətəmimi tepət kəmol nərahiən kəm lah. Mak təmətei nətəligiən tepət o nian iəkis min iətəm otəpanuva e nəmiəgəhiən rəha nətəmimi rəha Iesu. Kəni in təməni pətigəm nolien rəha Iesu məmə in min təmətatig e nian iəkis min.

*Jon Bəptais təmol əpenə-penə e suaru
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuəuiniən rəha Nanusiən Təuvir rəha Iesu Kristo, Nəti Uhgın. ² İəni rəha Uhgın, nərgin u Aiseə təmətei lanu e nauəuə aupən. Uhgın təməni məmə,

“Otafu-to. İətahli=pinə iahləpis iətəm otos rəhak nəghatiən. In otaupən lam məmə otol əpenə-penə e rəham suaru.”

³ “İətəmimi u tətəuin əpəha ikin təpiə-məpiə ikin mətəni məmə, ‘İtəmah, otol əpenə-penə e suaru rəha İərməniğ, kəni motol rəhan suaru təhruahru.’ ”

⁴ Kəni iahləpis u in Jon Bəptais. Tol lanəha, təmiet=pa ikin təpiə-məpiə ikin matol bəptais e nətəmimi, kəni mətəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın kəm lah məmə okotəkeikei motəuhlin nəmtahlah o nolien tərəh min rəhalah, kəni məhuvən o Uhgın, məmə in otafəl nolien tərəh

min rəhalah. Kəni nəmtətian kəti o nati u, okol bəptais e lah. ⁵ Nətəmimi tepət pik e nītəni Jutiə mine taun əha Jerusiləm, kəməhuva motətəlig e rəhan nəghatian, kəni motəni pətigəm rəhalah noliən tərəh min, kəni Jon təmol bəptais e lah əpəha e nəhu Jotən.

⁶ Jon təməsuvəniən e napən təuvir. Rəhan napən təhmen əmə e rəha iəni u Elaijə aupən. Rəhan napən kəmol e nimeimei kaməl, kəni rəhan kətəuti kəmol e nilosi kau, kəni matun əmə pitu mine nəhu sukəpak e nikinati. ⁷ Kəni təməni pətigəm kəm nətəmimi məmə, “Iətəmi kəti u tatuərisig lak, rəhan nəsanəniən mine nepətian tapirəkis iəu. Kəni iəu ləhtəni agin, iəsəhmen minian məmə iəkeiuaiu mitis rəkis niləuis e rəhan put. ⁸ Iatol bəptais e təmah e nəhu, mətəu in otəpanol bəptais e təmah e Narmın Rəha Uhgın.”

*Jon təmol bəptais e Iesu əpəha e nəhu Jotən
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ E nian əha, Iesu təmiet əpəha Nasərit, lahuənu kəti əpəha Kaləli muva. Kəni Jon təmol bəptais lan əpəha e nəhu Jotən. ¹⁰ Nian Iesu təməri əpəha e nəhu, kəni məsal-pəri mafu negəu e neai təməuag, kəni Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu=pa ohni təhmen=pən e mak. ¹¹ Kəni nəuia Uhgın təmsipəri əpəha e negəu e neai mətəni lanu lan məmə, “Ik nətik keikei, iəkolkeikei pik ik, kəni nikik tagian pik agin ohnik.”

*Setən təməfən-əfən kəm Iesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Kəni rəueiu agin mīn, Narmīn Rəha Uhgīn təmiti=pən Iesu əpəha ikin təpiə-məpiə ikin, ¹³ ima nati rarpin mīn. Təmatig ikin mos nian fote. E nian mīn əha Setən tətəfən-əfən kəm in. Kəni nagelo mīn kəmotasiru lan.

*Iesu tinatuəuin mətəni pətīgəm Nanusiən Təuvir
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)*

¹⁴ Nian kinləfən rəkis Jon e kaləpus, Iesu təmuvən əpəha Kaləli mətəni pətīgəm Nanusiən Təuvir rəha Uhgīn kəm nətəmimi. ¹⁵ Təməni məmə, “!Nian tinuva əhruahru əha rəueiu! !Rəhan nian tinuva! !Nian rəha Narmənigiən Rəha Uhgīn tinuva iuəkir! !Otəuhlin nətəligiən rəhatəmah, motəpəh pəhriən nolien tərəh mīn, kəni məhuvən o Uhgīn, kəni motəhatətə e Nanusiən Təuvir!”

*Iesu təmauin e nətəmimi kuvət rəha niuviən nəmu
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)*

¹⁶ Nian Iesu təmətaliuək e nikali nəhu Lek Kaləli, kəni meruh suah mil keiu, rəha niuviən nəmu mīn, nərgilau u Saimon mine pian Antiru. Kətuatu e net. ¹⁷ Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “Təuva, muıtəu=pa iəu, miəuva rəhak iətəmimi mil, kəni iəu iəköl itəlau nəkiəuva iətəmimi mil rəha niuviən nətəmimi məmə okəhuva rəhak mīn nətəmimi.” ¹⁸ Kəni əmeiko kuəpəh rəhalau net, kəni muıtəu=pən.

¹⁹ Kəni Iesu təmaliuək muvən təhmīn mīn nəuuetin, kəni meruh nəti Səpəti mil Jemis mine pian Jon kətuəharəg e rəhalau bot mətuəhli vivi rəhalau net. ²⁰ Kəni e nian əmə kəha inəha, Iesu təmauin e lau lan, kəni kuəhtul muəpəh rəhalau

tatə Səpəti mine rəhan noluək min kəutəharəg e nīpəg nəua bot, kəni muitəu=pən Iesu.

*Iesu təmähgi pätigəm
narmin tərəh min e iətəmi kəti
əpəha Kapeniəm.
(Luk 4:31-37)*

²¹ Kəni Iesu mine rəhan min nətəmimi kəməhuvən əpəha lahuənu Kapeniəm. Kəni e nian rəha Sapət, Iesu təmuven əpəha e nimə rəha nuhapuminiən mətəgətun nətəmimi. ²² Kəni nətəmimi kəmotətəu rəhan nəghatiən, narmilah təmiuvig pik ohni mətəu-inu rəhan nəghatiən təfigəm, nepətiən əha ikin, kəni mapirəkis rəha nəgətun min rəha Lou.

²³ Kəni e nian əha, iətəmi kəti narmin tərəh tətətig lan təmuva imə mətəgət əfəmäh məmə, ²⁴ “! Ik Iesu iətəm Nasərit! ?Nəmuva məmə onəkəhro e timah? !Nəmə təhro nəmuva məmə onəkərəkin itimah! İəu inəhrun rəkis ik, ik İətəmi Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kəni mətəu Iesu təməni=pən əskasik kəm narmin tərəh kəha məmə, “!Ah! Səghatiən, miet e suah u.” ²⁶ Kəni narmin tərəh təmol nīpəti suah kəha tərəmrumin, magət əfəmäh miet lan.

²⁷ Kəni nətəmimi kəmotəuit motəni=pən kəm lah min məmə, “!Ei, nak u! Nəgətuniən vi kəti u. !Suah u tatos nəsanəniən o nəghatiən kəm narmin tərəh min, kəni kautətəlig lan mautol nəuiən!” ²⁸ Kəni kəmanus ueiuəhai əmə Iesu, tuvən mapəköl əpəha e nitəni Kaləli.

*Iesu təmol vivi
nətəmimi tepət*

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu mine Jemis, Jon, Saimon, mine Antiru kəmohiet e nimə rəha nuhapuminiən, kəni motaiu əhruahru məhuvən əpəha lahuənu ima Saimon mine Antiru ikin. ³⁰ Nian kəməhuvən, mətəu uhu Saimon tətətəpu-ətəpu, kəni mətapili pəri e rəhan pet, kəni kəmotəni=pən kəm Iesu məmə pətan əha tatimis. ³¹ Kəni Iesu təmuvən meapən o nəhlmin kəni masiru lan təhtul. Kəni nətəpu-ətəpuian tagim lan. Kəni tuvən matol niglah nauəniən.

³² Tinapinəpu mitigar tinatiuvig, nian rəha Sapət tinol naunun, kəni nətəmimi min u kautohmis, mine nətəmimi narmin tərəh tətətig e lah, pialah min kəmos ilah məhuya o Iesu. ³³ Nətəmimi rəfin e lahuənu əha kəməhuya motuhapumin əmə ilah min əpəha e namtihlua e nimə əha rəha Saimon mine Antiru. ³⁴ Kəni Iesu təmol vivi nətəmimi tepət u kautos nimisiən pisin pisin min kotəuvir, kəni məhgi pətigəm narmin tərəh tepət e nətəmimi, mətəu təməniəhu narmin tərəh min məmə okəsotəghatiən, mətəu-inu kinotəhrun rəkis məmə pəh u Iesu.

*Iesu təmətanus pətigəm rəhan nəghatiən əpəha
Kaləli*

(Luk 4:42-44)

³⁵ Kəni ləplapin aɡin, fətukai təsəri əhanəhiən, Iesu təmiet muvən əpəha ikin nətəmimi kohkə ikin mətəfaki. ³⁶ Kəni Saimon mine in min nəuvein kəməhuvən məutəsal lan. ³⁷ Nian kəmoteruh,

kəni kəmotəni=pən kəm in məmə, “Nətəmimi rəfin kəutəsəl lam.”

³⁸ Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Kəpə. Pəh kəhuvən əpəha e lahuənu pisin min nəuvein, iəkanus pətigəm rəhak nəghatiən kəm nətəmimi mapəköl mətəu-inu, nati u inu iəmuva ohni məmə iəköl.”

³⁹ Kəni muvən mapəköl rəfin e nitəni əpəha Kaləli, mətənu pətigəm rəhan nəghatiən əpəha e nimə rəha nuhapuminiən min, kəni məhgi pətigəm narmin tərəh min e nətəmimi.

*Iesu təmol vivi suah kəti leprosi təmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Suah kəti leprosi təmol, təmuva misin=pən nəulın o Iesu mətəsək=pən e nəuviriən ohni məmə, “Nəmə nəkolkeikei, kəni nəkəhrun nol vivian iəu kəni mafəl rəkis namikmikiən lak.”

⁴¹ Kəni Iesu nikin təmahmə pik ohni, kəni təmuahru e nəhlmin mələhu=pən lan, məni məmə, “Əuəh. Iəkolkeikei. !Əuvir-tə!” ⁴² Kəni rəueiu agin min, nimisiən leprosi təmagim mikə lan, kəni nipətin təuvir, namikmikiən tikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kəni Iesu təməni=pən əskasik kəm suah kəha məmə, “Nəsəni pətigəmiən natimnati min u kəm nətəmimi, mətəu uvən əmə meh pris kəti pəh in teh məmə nipətim tinol lanu lan, kəni əfən kəm in nati u iətəm Lou rəha Mosis təməni o suah kəti iətəm rəhan leprosi tinikə, kəni nətəmimi okotəhrun məmə nipəhriəniən ninəuvir, kəni rəham namikmikiən tinikə.” Kəni mahli=pən tatuvən.

⁴⁵ Mətəu suah u təmuvən kəni məni pətigəm nati u kəm nətəmimi min rəfin mol məmə Iesu

təsuvəniən e lahuənu mīn məghati mətəu-inu nīmənin nətəmimi tepət pik kautəhtul pəsīg lan. Kəni o nati əha inəha, təmətan ikin nətəmimi kohkə ikin. Kəni nətəmimi kotsipən ikin mīn rəfin mətəhuva ohni.

2

*Iesu təmol vivi suah kəti nīpətīn nəuветīn təmimis
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Nian nəuvein kinəhuva rəkis mīnəhuvən, Iesu təmītəlig=pən mīn əpəha Kapeniəm, kəni nəghatiən təmaiu muvən kəm nətəmimi mīn məmə Iesu əpəha e rəhan nīmə. ² Kəni nətəmimi tepət kəməhuva motəriauəh vivi əpəha imə, mīne ihluə mīne, kəni nəua nīmahan kəti tikə o iətəmimi kəti mīn. Kəni Iesu tətəni pətīgəm rəhan nəghatiən kəm lah.

³ Kəni nətəmimi kuvət kəmotəlis pialah kəti məhuva o Iesu iətəm nīpətīn nəuветīn təmimis mətapili-pəri əmə e rəhan nīmahan. ⁴ Nian kəməhuva, mətəu nətəmimi nəri əpəha imə, kəni ko kəsəhuvəniən imə moteruh Iesu. Kəni kotələs məhuvən əpəha ilis e nəhue nīmə motos rəkis nəhgi nīmə nəuветīn əhruahru əmə əha Iesu tətəhtul ikin imə,* kəni motəhlman-əhlman e iətəmi u teiuaiu e nīmahan rəhan muvən iuəkīr əmə o Iesu. ⁵ Nian Iesu təmeruh nəhatətəiən rəhalah, kəni tənī=pən kəm iətəm tatimis əha məmə, “Nətīk, iəu inos rəkis rəkis nolīən tərəh rəham.”

⁶ Mətəu nəgətun mīn nəuvein rəha Lou kəutəharəg əpəha imə, kəni nīkilah təməhti məmə,

* **2:4** E nian əha, kəmol nəhgi nīmə e tael. Kəni nətəmimi mīn u kəmotos rəkis tael mīn nəuvein məmə kotol nīpəg təhmen e iətəmi u iətəm tatimis.

⁷ “?Təhro suah u tətəni rah Uhgın? Nəghatiən əha tərəh. Uhgın əmə təhrun nos rəkisiən noliən tərəh rəha iətəmimi. !Pəh mın təhrun nos rəkisiən!”

⁸ Kəni rəueiu ağın mın, İesu təhrun rəhalah nətəligiən, kəni məni məmə, “?Təhro nikitəmah tətəhti pik natimnati mın lanu lan? ⁹ ? In pəhruvən timətig, iətəm inu məmə iəkəni=pən kəm suah u məmə, ‘Inos rəkis rəkis rəham noliən tərəh,’ uə inu timətig məmə, ‘Əhtul, mələs rəham nımahan matuvən?’ ¹⁰ Mətəu iəkol nati kəti məmə onəkotəhrun məmə iəu Nəti İətəmimi, iatos nepətiən u ikinu e nəhue niftəni o nos rəkisiən noliən tərəh rəha nətəmimi.” Kəni məni=pən kəm suah kəha məmə, ¹¹ “İətəni=pinə kəm ik məmə, əhtul, mələs rəham nımahan matuvən imam ikin.” ¹² Kəni əmeiko suah u təməhtul, mələs rəhan nımahan, maliuək matuvən, kəni ilah rəfin kəmoteruh, motauit, narmilah təmiuvig ohni, kəni motəni-vivi Uhgın motəni məmə, “İəsoteh əhanəhiən nati kəti tol lanu lan nian kəti mine.”

*İesu təmauin e Lifai məmə otuva muərisig lan.
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ İesu təmuvən mın mətəliuək əpəha e nıkali nəhu Lek Kaləli, kəni nımənin nətəmimi kəməhuva ohni, kəni tətəgətun ilah. ¹⁴ Kəni təməliuək matuvən kəni meruh Lifai nəti Alfias, in iətəmimi rəha nosiən məni rəha takis, tətəharəg imə matol uək. Kəni İesu təməni=pən kəm in məmə, “İtəu=pa iəu, muva rəhak iətəmimi.” Kəni əmeiko təhtul muərisig lan.

¹⁵ Kəni nian kəti, İesu təmuvən mətauən əpəha ima Lifai ikin ilah nətəmimi rəha nosiən məni rəha takis, mine nətəmi kətəni məmə nol təfagə tərəh

nəuvein.† Məutauən pəti ilah Iesu mine rəhan mīn nətəmimi mətəu-inu nətəmimi tepət kotol təfagə tərəh lanəha mautəhuərisig e Iesu. ¹⁶ Iəgətun mīn nəuvein rəha Lou, ilah Farəsi mīn. Kəni nəuvein kəmotəh məmə Iesu tətəuən pəti əmə ilah nol təfagə mīn əha, mine nətəmimi rəha nosiən məni rəha takis, kəni kotətapuəh o nətəmimi rəhan mīn məmə, “?Təhro Iesu tətəuən pəti əmə ilah nətəm kautol lanəha?”

¹⁷ Kəni Iesu təmətəu rəhalah nəghatiən kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Nətəmimi mīn u kəsəhmis-ohmisiən kəsəhuvəniən o toktə, mətəu nətəmimi mīn u kəutohmis-ohmis, toktə təkəikei muvən meruh ilah. Iəu iəməsuvaiən məmə iəkəuīn e nətəmimi mīn u kotəni məmə kinotəhruahru rəkis. Mətəu iəmuva məmə iəkəuīn e nətəmimi mīn u kotəhrun əmə məmə ilah kautol nolīən tərəh mīn.”‡

*Kotəpəh nauəniən o nəfakiən
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

† **2:15** Farəsi mīn, kəutəni e nətəmimi tepət məmə ilah nol təfagə tərəh. Nəmə təhro ilah kəsotəfaki vivīən, uə nəmə təhro ilah nanihluə mīn, uə nəmə təhro nətəmimi kəsotolkeikeiən ilah, uə nəmə təhro ilah nīpətan rəha suaru uə nətəmi rəha nosiən takis, uə nəmə təhro ilah kəsotohtəu=pən vivīən nīpilga lou əlkələh mīn e Lou asoli rəha Mosis. **2:16** Mat 11:19 ‡ **2:17** Farəsi mīn mine nətəmi asoli rəha nətəm Isrel, nikilah təhti məmə ilah kotəhruahru e nəhmti Uhgīn mətəu-inu kəutohtəu=pən Lou Rəha Mosis. Uhgīn təhrun nikilah məhrun məmə ilah nol təfagə pəhriən. Mətəu Iesu təruru nasiruiən e lah mətəu-inu ilah kəsotəghaniən məmə ilah nol təfagə. Mətəu nətəmimi tepət kəmotəhrun məmə ilah nol təfagə motolkeikei məmə kotəpəh nolīən tərəh mīn rəhalah motolkeikei məmə Uhgīn otəfəl rəkis təfagə tərəh mīn rəhalah. Iesu təni məmə in təmuva məmə otasiru e lah.

18 Kəni e nian əha, nətəmimi mɪn rəha Jon Bəptais mɪne Farəsi mɪn kəmotəpəh nauəniən məutətuakəm o nəfakiən kəm Uhgɪn. Kəni nətəmimi nəuvein kəməhuva motəni=pən kəm Iesu məmə, “Afu-to, nətəmimi rəha Jon Bəptais mɪnə Farəsi mɪn kəutətuakəm o nəfakiən. ?Mətəu təhro rəham mɪn kəsotoliən lanəha?”

19 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Nian katol lafet lan rəha iətəm tatol marit, kəni iərman u otol marit tətətig əhanəh ilah in mɪn nəuvein mautil lafet, nikitəmah təhti məmə otətuakəm məpəh nauəniən? !Kəpə! Nian tətətig əhanəhiən ilah mɪn, kəni nikiilah tətəgiən, mətauən əmə. 20 Mətəu nian əpəha ikɪn məmə okəpanələs rəkis suah kəha lan, kəni e nian əha in əha, in mɪn nəuvein nikiilah otahmə ohni, kəni kəpanotətuakəm motəpəh nauəniən lan.”

21 Kəni təmatig məni məmə, “Suah kəti mɪn ko təsəhli-pəniən nəuveiti napən vi kəti e napən əmnəmit iətəm təməhapu. Nəmə otəhli=pən, kəni napən vi u təhrun nəhapu asoliən napən əmnəmit u.

22 “Iətəmi kəti mɪn ko təsiuvi-pəniən wain vi kəti e nɪlosi nati əuas kəti, mətəu-inu nəmə otiuvi=pən wain vi e nɪlosi nəni əuas iətəm təskasik, kəni wain otəhlifu kəni nɪlosi nəni əuas u otasisi kəni məhapu, kəni wain mɪne nɪlosi nəni u okuərah. Mətəu wain vi okiuvi=pən əmə e nɪlosi nəni vi iətəm timətətətig.”§

*Nətəmimi mɪn rəha Iesu kəmotəhli wit e Sapət
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

§ 2:22 Afin futnot e Luk 5:37

23 E nian kəti e Sapət, Iesu mine rəhan min nətəmimi kəməutaliuək məutohapumın e niki nasumian rəha wit, kəni nətəmimi min rəha Iesu kəmotəhli wit məmə okotun.

24 Kəni Farəsi min u kəutaskəlim əskasik Lou rəha Mosis kəmotəni=pən kəm Iesu məmə, “!Ei, afu-to! E Sapət, kəsəuləkian e nasumian mine kəsolian natimnati min lanəha kotərəkin Lou. ? Təhro rəham min nətəmimi kautol lanəha?”

25-26 Iesu təmuhalpın rəhalah nəghatiən məmə, “Nəmə təhro itəmah nəsofafin əhanəhiən nati u Tefit təmol aupən nian Apiətə in pris asoli agin rəha Uhgın. Itəmah ninotafin rəkis məmə Tefit nəumis təmus, kəni tuvən əpəha e Nima Tapolin rəha Uhgın, kəni mələs pıret asim u pris min əmə kautun, kəni in mələs muva mun ilah in min nəuvein.”

27 Kəni təmatig məni=pən min kəm lah məmə, “!Kəməsolian Sapət məmə in nati figəm kəm nətəmimi, mətəu kəmol Sapət məmə otasiru e lah kotəmeig!* 28 Tol lanəha, iəu Nəti İətəmimi iətarməniğ rəfin e natimnati min, kəni mətarməniğ min e Sapət.”

3

*Iesu təmol vivi
nəhlmi suah kəti təməpaiu
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

2:24 Dut 23:25 2:25-26 1Saml 21:1-6 2:25-26 Lev 24:5-9

2:27 Dut 5:14 * 2:27 Farəsi min kəmotol lou əlkələh min tepət tepət rəha Sapət, kəni tiəkis məmə nətəmimi okotol rəfin ilah. Inu tatol məmə Sapət in nati figəm. Mətəu nətəligiən rəha Uhgın məmə Sapət in nian kəti iətəm nətəmimi okotəmeig magiən lan.

¹ E Sapət kəti mɪn, Iesu təmɪtəlɪg=pən mɪn əpəha e nɪmə rəha nuhapumɪniən kəni meruh suah kəti nəhlmin təmimɪs, təsuahruiən lan. ² Nian Iesu təmuvən imə, kəni nətəmimi nəuvein kəmauteruh vivi məmə otol vivi iətəmi u e Sapət, uə kəpə. Nəmə in tatol, kəni okotəni məmə in tətərəkɪn Lou rəha Sapət. ³ Kəni Iesu təməni=pən kəm suah u məmə, “Əhtul muva u aupən,” kəni təhtul muvən əpəha aupən.

⁴ Kəni Iesu təmahi ilah məmə, “Iəkolkeikei məmə iəkətapuəh nati kəti o təmah. ?Təhro? ?E nian rəha Sapət, noliən nak in təhruahru e Lou məmə okol, kəhrun noliən nati təuvɪr uə kəhrun noliən nati tərəh? ?Okosmiəgəh iətəmi, uə okuhamu itəmi?” Mətəu kotəpnəpɪn əmə.

⁵ Kəni Iesu təməsəl=pən meruh ilah, kəni niəməha tol, kəni nɪkɪn təhmə o lah mətəu-inu rəhn-kəpə lah tiəkis pɪk. Kəni məni=pən kəm suah u məmə, “Uahru-to e nəhlməm.” Kəni suah u təmuahru e nəhlmin, əmeiko nəhlmin təuvɪr. ⁶ Kəni Farəsi mɪn əha kəməhiet motaiu əhruahru əmə məhuvən moteruh rəhalah tikimɪr mɪn e pati rəha Herot, motol məhuva əmə kətiəh motəsəl e suaru məmə okotələs Iesu motohamu.

Nimənin nətəmimi kəmautəhuərisig e Iesu

⁷ Iesu mɪne rəhan mɪn nətəmimi kəməhiet moteiuaiu məhuvən əpəha e nəhu Lek Kaləli. Nimənin nətəmimi kəmautəhuərisig e lah. Nətəmimi mɪn u nəuvein kəmətsipən e lahuənu rəhalah e nɪtəni Kaləli, ⁸ nəuvein kətsipən əpəha e lahuənu əlkələh mɪn e nɪtəni əpəha Jutiə; nəuvein kətsipən Jerusiləm. Nəuvein mɪn kəmətsipən

e nœuuetin min æpæha nitæni Itumia mine nœue nœhu Jotæn e nitæni=pæn matuvæn. Nœuvein min kæmotsipæn pahav æpæha ikin min e taun mil u Taea mine Saedon. Nætæmimi min u kinotætæu rækis natimnati min u Iesu tatol ilah, kæni kæmæhuva mæmæ okoteruh.

⁹ Kæni nimænin nætæmimi kæmæhuva pik, kæni Iesu tæmæni=pæn kæm ræhan min nætæmimi mæmæ okotol æpenæ-penæ e bot kæti mæmæ otuvæn mæharæg lan, mæmæ nimænin nætæmimi okæsothgi-æhgi pikian in. ¹⁰ Mætæu-inu tinol vivi rækis nætæmimi tepæt, kæni nætæmimi min u kautohmis æhanæh kæutæhgi-æhgi ilah min mæmæ okæhuva iuækir motek Iesu. ¹¹ Kæni nian nætæmimi nætæm narmin tærah min kæutatig e lah kæmotafu Iesu, kæmotaiu aupæn lan motæmei=pæn ohni motagæt æfæmæh mæmæ, “Ik Næti Uhgîn!” ¹² Mætæu Iesu tæmæniæhu æskasik narmin tærah min u mæmæ kæsotæni pætigæmian in kæm nætæmimi.

Iesu tæmauin e ræhan nætæmimi ilah tuelæf mæmæ okæhuærisig lan.

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kæni Iesu mine kæmæhuvæn æpæha e nœhue nitæuæt, kæni tætauin e nætæmimi nœuvein æmæ okæhuva ohni. ¹⁴ Nian kæmæhuvæn, kæni tæmitæpin rækis ilah tuelæf kæni mæfæri ilah mæmæ aposil min. In tæmæni min mæmæ nætæmimi min æha, ilah æha okotaliuæk ilah min, kæni in otahli rækis ilah kæhuvæn motæni pætigæm nanusiæn tæuvir kæm nætæmimi æpæha ikin min, ¹⁵ kæni okotos nepætian mine næsanænian o næhgi pætigæmian narmin tærah min e nætæmimi.

16 Nətəmi mīn u ilah u təmitəpīn ilah, ilah u, Saimon u Iesu təmauīn=pən mīn nərgīn kəti mīn məmə Pitə, 17 mīne Jemis mīne pian Jon nətī Səpəti mil u Iesu təməfən mīn nərgīlau notəhan məmə, “Poanejes,” nīpəti nəghatiən əha təni məmə nətī kaluəluə mil, mətəu-inu niəməha tatol uəhai ilau. 18-19 Kəni mīne Antiru, Filip, Patolomiu, Matiu, Toməs, Jemis u nətī Alfəs, Taitəs, Saimon u kətauīn lan məmə, Selot,* mīne Jutəs Iskariot u otegəhan=pən e Iesu e nəhlmi tikimīr mīn. Nətəmi mīn əha ilah kəha tueləf, Iesu təməfəri ilah.†

Iesu mīne Pielsepul

(*Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10*)

20 Uərisig, təmitəlig=pən mīn lahuənu, kəni nīmənīn nətəmimi kəməhuva mīn ohni, kəni Iesu mīne rəhan mīn nətəmimi kinotəruru nəmeigīən mīne nauəniən mīne. 21 Nian rəhan mamə mīne kəmotətəu nəghatiən u kətəni e Iesu, kəni məhuva məmə okotit rəkis o nətəmimi, mətəu-inu nətəmimi nəuvein kəutəni məmə Iesu in nətəlməli.

22 Nəgətun mīn nəuvein rəha Lou kəmotəpən əpəha Jerusiləm məhuva kəni motəni məmə Pielsepul (nərgīn kəti mīn rəha Setən), u in iətəmi asoli rəha narmīn tərah mīn, in tətətig e Iesu, kəni

3:16 Jon 1:42 **3:17** Luk 9:54 * **3:18-19** Selot in suah kəti iətəm in tətəhtul əskasik o kəntri rəhan. Afīn-to e tiksīnəri. † **3:18-19** Iətəmi keiu rəha Iesu kətauīn e lau məmə Saimon, ilau u Saimon Pitə mīne Saimon u kətauīn lan məmə Selot. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauīn e lau məmə Jemis, ilau u Jemis nətī Səpəti mīne Jemis nətī Alfəs. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauīn e lau məmə Jutəs, inu Jutəs Iskariot mīne Jutəs nətī Jemis u kətauīn pīsīn məmə Tateas e nauəu rəha Matiu.

motəni məmə in tətəfən nəsanəniən kəm Iesu məmə otəhgi pətīgəm narmīn tərəh mīn e nətəmimi.

²³ Kəni Iesu təmauīn e lah kəhuva iuəkīr ohni kəni məni nəghatiən əuhlin kəti kəm lah, məmə, “?Nikitəmah tətəhti məmə ko Setən təhgi pətīgəm aru Setən? !Kəpə! ²⁴ Nəmə nətəmimi e kəntri kəti kəutəhapu ilah mīn, kəni okotərəkin rəhalah kəntri, kəni narmənigiən rəhan otəmei mikə. ²⁵ Kəni təhmen=pən əmə, e lahuənu kəti, nəmə nətəmimi lan kəutəhapu ilah mīn, kəni okotərəkin agīn lahuənu u. ²⁶ Kəni nəmə Setən tətəhgi pətīgəm narmīn tərəh mīn rəhan e nətəmimi, kəni tatol aru əmə tikimīr kəm in. ?Kəni otəhro lanu, rəhan narmənigiən otəhtul? Uək rəhan otəmei mikə.

²⁷ “Kəni ko iakləh kəti təsuvən əpnapīniən e nimə rəha iətəmi kətəgīn lan kəti, mə takləh e natimnati rəhan, mətəu otəkeikei məlis e nīləuīs, mələhu, kəni ko məpanuvən makləh e rəhan natimnati.

²⁸ “Iətəni pəhriən kəm təmah məmə təfagə tərəh rəfin rəha nətəmimi, mīne nəghatiən tərəh mīn iətəm ilah kautəni, Uhgīn təhrun nos rəkisiən. ²⁹ Mətəu iətəmi tətəni rah Narmīn Rəha Uhgīn, ko Uhgīn təsos rəkisiən rəhan təfagə tərəh. Təfagə tərəh əha otətətig kətiəh lan mətatig, ko təsikəiən.” †

3:22 Mat 9:34; 10:25 † **3:29** “Təfagə tərəh əha otətətig iəkis lan, ko təsikəiən.” Təfagə tərəh u təsəghatiən o nolīn rəha nətəmimi nəuvein o nəniən nərgi Iesu nian niəməha tatol ilah. Uhgīn təhrun nafəl rəkisiən təfagə tərəh u nəmə ilah kəutəni nolīn tərəh rəhalah məutətapuəh o Uhgīn məmə in otafəl rəkis. Təfagə tərəh u tətəghati e suah kəti iətəm tətəuhlin nəmtahn e Iesu Kristo məsolkeikeiən məmə nimisiən rəhan e nigī kəməluu otafəl rəkis təfagə tərəh mīn rəhan. Inəha, suah u təsəhatətəiən e Iesu Kristo.

30 Iesu tāmāni lanəha mətəu-inu kəmotəupən motəni māmə narmīn tərah kəti tətətig lan.

*Mamə rəha Iesu
mine pian mīn*

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Kəni e nian əha, mamə rəha Iesu mine pian mīn kəməhuva, kəni mautəhtul əmə əpəha ihluə kəni motəhli=pən nəghatīən o Iesu māmə tuva-to meh ilah. 32 Kəni nīmānin nətəmimi kəmotəharəg kan kekəu e Iesu, kəni motəni=pən kəm Iesu māmə, “Ei, mamə rəham mine piam mīn əpəha ihluə, kətolkeikei māmə okoteh-to ik.”

33 Kəni Iesu tāmāni=pən kəm lah māmə, “?Pəh u rəhak mamə mine piak mīn?” 34 Kəni məsal=pən meruh rəfin ilah kəni māni māmə, “Oteruh-to. Itəmah u piak mīn mine rəhak mamə əhruahru mīn. 35 Nətəmimi mīn u kətol nəuia Uhgīn, ilah u piak mīn, mine rəhak kakə mīn, mine rəhak mamə.”

4

*Iətəm tətərfei
nikiti natimnati*

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 Kəni Iesu təmitəlig=pən mīn əpəha e nəhu Lek Kaləli mətəgətun nətəmimi, mətəu nīmānin nətəmimi kəməhuva ohni, motol māmə Iesu tuvən e bot. Kəni bot u tətəmāhli=pən e lek, ipari əmə o nīpəkil, kəni Iesu tətəharəg=pən lan. Kəni nīmānin nətəmimi kəmotəharəg əpəha ipari e nīkali lek.

² Kəni Iesu təməghati e nəghatiən əuhlin kəm lah mətəgətun ilah e natimnati tepət.

³ Təməni=pən kəm lah məmə, “Otətəlig-to. Suah kəti təmuvən məmə otearəgrəg rəhan nikitī natimnati əpəha e rəhan nasumiən. ⁴ Nian təmətearəgrəg rəhan nikitī natimnati, kəni nəuvein kotəmei=pən ikin kətaliuək ikin, kəni mənig min kəhuva motun rəkis.

⁵ “Kəni nikitī wit nəuvein kəmohtmərəgrəg=pən e niftəni iətəm kəpiel iuəkir əmə. Kəmotevia uəhai əmə mətəu-inu niftəni nəuan nəuветin əmə. ⁶ Nian mitigar təri, kəni məhgi ilah kotaukei-aukei mətəu-inu nokilah təseiuaiu pikiən.

⁷ “Kəni nikitī wit nəuvein kəmotəmei=pən e niki niləuis u tol nihlin, kəni nian nikitī wit min kotevia mətəu niləuis tətatu-atu ilah kəni kohmis məsotəuəiən.

⁸ “Kəni nəuvein min kəmotəmei=pən e niftəni təuvir, kəni motevia vivi motol iahgin, kəni mətəuə e nəualah, nəuvein nəualah tate, nəuvein nəualah sikiste, nəuvein nəualah uan hanrit.”

⁹ Kəni Iesu təmatig məni=pən min kəm lah məmə, “Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən min u.”

*Nətəmimi min rəha Iesu kotəni məmə otəni
nəpəti nəghatiən əuhlin u*

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu pişin əmə mine rəhan nətəmimi tueləf mine nətəmimi nətəm kautəhuərisig lan, kəmotətapuəh ohni o nəghatiən əuhlin min. ¹¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah u, Uhgın tətəni=pinə nəghatiən oneuən rəhan kəm təmah

məmə in tətuvə məmə otarmənig e rəhan min nətəmimi. Mətəu nətəmi min u nanihluə min, kəutətəu əmə nəghatiən rəha Uhg̃in e nəghatiən əuhlin. ¹² Noliən u tol lanu lan məmə, ‘Kəutafu pau mətəu kəsotehiən, mautətəu pau, mətəu kəsotəhruniən, rəhn-kapə lah tiəkis, mətəu-inu ko kəsotolkeikei aginiən məmə okotəuhlin ilah e rəhalah nətəligiən motəpəh noliən təfagə tərāh min rəhalah, məmə Uhg̃in otos rəkis rəhalah təfagə tərāh.’ ”

*Iesu təmāni pətigəm nīpəti nəghatiən əuhlin
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Kəni Iesu təmāni=pən kəm lah məmə, “?Nəmə təhro itəmāh nəkotəruru əhanəh nəghatiən u? ? Onəkotəhra motəhrun min nīpəti nəghatiən pisin pisin min rəfin? Otətəlig vivi-to məmə nəkotəhrun.

¹⁴ “Nīpəti nəghatiən əuhlin u məmə, nikitī natimnati əha tətəgətun=pən nəghatiən rəha Uhg̃in iətəm kətəni pətigəm kəm nətəmimi. Kəni niftəni tətəgətun=pən niki nətəmimi.

¹⁵ “Nikitī natimnati u təməmei=pən e suaru tətəgətun=pən nətəmimi nəuvein nətəm kautətəu nəghatiən rəha Uhg̃in. Nian kəutətəu, mətəu Setən tuva mōs rəkis uəhai əmə o lah.

¹⁶⁻¹⁷ “Nikitī natimnati u tətəmei=pən e niki kəpiel nokilah təseiuaiu pikiən tətəgətun=pən nətəmimi nəuvein nətəm kautətəu nəghatiən rəha Uhg̃in, mautos uəhai əmə e nagiənən, mətəu təsatigien tuvəh e nīkilah. Nian kotatig rah, uə nətəmimi kautol tərāh e lah o nəghatiən rəha Uhg̃in, kəni kəutəmei uəhai əmə e rəhalah nəmiəgəhiən.

18 “Kəni nikitī natimnati u təməmei=pən e niki niləuis tətəgətun=pən nətəmimi nəuvein mīn nətəm kautətəu nəghatiən rəha Uhgīn, mətəu nian kautətəu, 19 rəhalah nətəligiən tatuvən pik o natimnati rəha nəhue niftəni, kəni nautə mīne natimnati təuvir mīn rəha nəhue niftəni kotiuvi rəkis rəhalah nətəligiən, motatu-atu e nīkilah, mol kotəpəou e nolīən nəghatiən rəha Uhgīn, kəni məsotəuəiən e nəualah təuvir e nəmiəgəhiən rəhalah.

20 “Kəni nikitī natimnati u təməmei=pən e niftəni təuvir tətəgətun=pən nətəmimi nəuvein mīn nətəm kautətəu nəghatiən rəha Uhgīn, kəni mautos e nīkilah pəhriən, kəni motəuə e nəualah təuvir e nəmiəgəhiən rəhalah, nəuvein tate, nəuvein sikiste, kəni nəuvein uan-hanrit.”

Otələhu-pəri lait e tepil
(Luk 8:16-18)

21 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Pəh tətasiəpən e lait kəni masuəpəpim lan e bəkit, uə tətəfən e nīpəg pet? !Kəpə! Kəsoliən lan əha. Nian nəkotasīəpən e lait, kəni motələhu-pəri e tepil məmə nətəmimi okoteh nati lan.

22 Nati kətəhtərain okəkeikei kauvis, kəni nati tətəhluaig otəkeikei miet=pa ikīn təhagəhag ikīn.

23 Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mīn u.”

24 Kəni matig məni=pən mīn kəm lah məmə, “Otətəlig vivi-to. Iətəmimi iətəm tətəlkut məmə otəhrun rəhak nəghatiən, Uhgīn otegəhan məmə

otəhrun. Kəni otegəhan məmə in otəhrun pik.*
 25 Tol lanəha mətəu-inu, iətəmi u iətəm rəhan əha ikin nəhruniən, kəni in tatitəu=pən molkeikei mīn məmə otəhrun pik, kəni Uhgīn otəfən mīn nəhruniən kəm in, kəni rəhan nəhruniən otepət pik. Mətəu iətəmi u iətəm rəhan nəhruniən tikə məsolkeikeiən məmə otəhrun, Uhgīn otos rəkis rəfin rəhan nəhruniən iətəm nikin təhti məmə in tatos.”

*Nəghatiən əuhlin
 e nisuviən nikitī natimnati*

26 Kəni Iesu təməni mīn məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhgīn. Iətəmi kəti təmisuv nikitī natimnati əpəha e rəhan nəsūmīən. 27-28 Lapīn mīn tuvən mətəpīli, kəni e nərəuiə mīn tuvən maliuək mətən, kəni məsol mīniən nati kəti lan mīne, mətəu-inu niftəni əmə tətəfən neamtəiən kəm in məmə otəuə e nəuan. Mətəu nikitī nati u tineviə mīnuva mīnol iahgīn, mətəu suah u təruru məmə təməhro lanu lan meviə. Kəni təməgeiət mol iahgīn, kəni mol=pən nimalīn, kəni məuə mətuvən matuvən, kəni mīniməhtə. 29 Kəni nian tīniməhtə, e nian əmə kəha inəha, iətəmi əha tuvən mələs rəhan nisə muvən matətēi rəkis mətəulək lan, mətəu-inu nian əhruahru rəhan tīnuva.”

4:24 Mat 7:2 * **4:24** Suaru kəti mīn o nəuhliniən fes u: Nəkotəhrun nosiən nīpəti nəghatiən rəhak təhmen əmə e nalkutiən iətəm nəkotalkut motəhrun lan. Nəmə nəkos kətim əkəku əmə molkeikei məmə Uhgīn otəri e nəhruniən, in otəfiənə nəhruniən əkəku əmə lanəha. Kəni nəmə nəkos kətim asoli agin kəti molkeikei məmə Uhgīn otəri lan e nəhruniən tepət, in otəfiənə nəhruniən tepət lanəha, kəni otəfiənə nəhruniən tapirəkis kəm ik. **4:25** Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26

*Nəghatiən əuhlin
e nikitī mastət*

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kəni Iesu təməni mīn məmə, “Pəh iəkəni nəghatiən əuhlin kəti məmə otəgətun itəmäh e Narməniğiən Rəha Uhgīn. ³¹ Nikitī mastət tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhgīn. Mastət u in niği kəti nikitin təkəku ağın uəha. In təkəku e nikitī niği mīn rəfin. ³² Mətəu nian kəmərfei, kəni teviə mol iahgin mapirəkis niği mīn iətəm katərfei e nasumiən, mol nəhlmīn iahgin mīn, kəni mənig ilis mīn kəhuva motol=pən nimaalah e nikəmkəmin.”

*Iesu təmatəgətun nətəmimi
e nəghatiən əuhlin*

(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun lanəha nətəmimi e nəghatiən əuhlin tepət, mətəu təmatəni əmə təhmen o nəhruniən. ³⁴ In təmatəgətun əmə nətəmimi e nəghatiən əuhlin tepət. Mətəu nian kotan pisin əmə ilah rəhan mīn nətəmimi, kəni tətəni pətigəm nipəti nəghatiən əuhlin kəm lah.

Iesu təməniəhu nimətəgi asoli mine nəhu mine

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinəhnaiuv, kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “Pəh-to kəhuvən-to e nikali lek e nitəni=pən.” ³⁶ Kəni kəmotəpəh nətəmimi, kəni rəhan mīn nətəmimi kəməhuvən e bot mətəu Iesu tinuvən rəkis mətəharəg. Kəni kəmotələs Iesu e bot məhuvən ilah bot nəuvein mīn kautəhuərisig e lah. ³⁷ Kəmutəhuvən əmeiko nimətəgi asoli kəti nahgin təhmen e nəliu təmuva. Kəni peau-peau asoli mīn kinəutorasilig=pən e nipəgnəua bot,

kəni nəhu tɪnətəri=pən e bot, kəni bot tɪnatol o namnɪmɪən. ³⁸ Mətəu Iesu əpəha uərisig təmapɪli alu mətəsauə. Kəni rəhan mɪn nətəmimi kəmotaiu məhuva motəhgi-pəri, motəni məmə, “!Ei, ləgətun! !Təhro nɪkim təsəhtiən itimah mɪne, iuəkɪr əmə iəkohmɪs!”

³⁹ Kəni Iesu təmair məhtul mətəniəhu nɪmətagi mɪne nəhu məmə, “!Nəhmen! !Uəmeig-tə!” Kəni nɪmətagi təmohrahli nəhlmɪn, kəni peau-peau asoli mɪn əha kəmohkə, kəni təməməlinu asoli.

⁴⁰ Kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan mɪn nətəmimi məmə, “? Təhro nəutəgin pɪk lanəha? Nəmə təhro rəhatəmāh nəhatətəiən tikə əhanəh lak.”

⁴¹ Mətəu rəhan mɪn nətəmimi kɪnotəgin pɪk, kəni motəni=pən kəm lah mɪn məmə, “!Ei nəman! ? Iətəmimi nak u? Nati əpnəpɪn nɪmətagi mɪne nəhu, mətəu ilau katuol nəuiən.”

5

Iesu təməhgi pətigəm narmɪn tərəh e suah kəti (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu mɪne rəhan mɪn nətəmimi kəməhuvən məhuvəri əpəha e nɪtəni=pən e nəhu Lek Kaləli, əpəha ima nətəm Kerasa. ² Nian Iesu təmeiuaiu e bot, kəni meruh suah kəti təmsipən əpəha e nɪpəg kəpiel mɪn, ikin katitənim nətəmimi ikin. Suah u narmɪn tərəh tətətig lan. ³ Suah u tətətig əmə əpəha e suvət. Ko kəsaskəlɪmɪən, kəni kəruru mɪn nəlɪsɪən e nɪləuis uə sen. ⁴ Nian tepət kotəlɪs nəhlmɪn mɪne nəhlkɪn mɪne e sen. Mətəu nian rəfɪn tətəatuv-eatuv sen, kəni matohratuv-ohratuv sen e nəhlmɪn mɪne nəhlkɪn mɪne, kəni məsanən pɪk

məsəhmenian e iətəmi kəti məmə otaskəlīm. ⁵ Kəni lapin mine nərāuiə min mine nian rəfin, in tətan əpəha e suvət, mine əpəha e nitəuət min, in pisin əmə, mətagət əfəməh, kəni matətēi aru in e kəpiel asilə min.

⁶ Nian suah u təmafū Iesu əpəha isəu tətūva əhanəh, kəni təmaiū muvən meiuaiū misin=pən nəulīn ohni. ⁷⁻⁸ Iesu təni məmə, “!Ik narmin tərəh, iet e suah u!” Mətəu narmin tərəh kəha təmagət əfəməh məmə, “!Iesu, ik Nəti Uhgīn Ilis! ?Nəmuva məmə onəkəhro lak? !Upəh əmə iəu! !Iatisiai ik e nərgi Uhgīn məmə onəsoliən nalpinian kəm iəu!”

⁹ Kəni Iesu təmətapuəh ohni məmə, “?Ik nərgəm pəh?” Mətəu təni məmə, “Nərgək u, Nīmānin Təpət, mətəu-inu itimah təpət.” ¹⁰ Kəni kəmotəni=pən əskasik kəm Iesu motisimaru motisimaru məmə otəsahli pətīgəmiən ilah əha ikin əha.

¹¹ Ikin əha, pikəh min təpət pik kəutahlu əpəha e nikali nitəuət u. ¹² Kəni narmin tərəh min əha kəməutasək=pən o Iesu məmə, “Kəsi, ahli=pən-to itimah iəkəhuvən o pikəh min əpəha, megəhan e timah iəkəhuvən motatig əpəha e lah.” ¹³ Kəni Iesu təmegəhan e lah məmə okəhuvən, kəni narmin tərəh min əpəha kəməhiet e suah kəha məhuvən əpəha e pikəh min. Pikəh min əha kotəhmen e tu-tausin. Kəni pikəh min ilah rəfin kəmotaiū məuteiuaiū e nipatu, kəni motiuvig=pən e nəhu motammim.

¹⁴ Kəni nətəmimi nətəm kəutaugin pikəh min u, kəmotaiū məhuvən motəni pətīgəm nati u kəm nətəmimi min əpəha e taun rəhalah, kəni motəni tuvən mapəkol əpəha lahuənu min. Kəni nətəmimi təpət kəməhuva məmə okotafu-to nati u məmə

kəmähro lanu. ¹⁵ Nian kəmähuva o Iesu, kəni motafu suah u narmin tərəh min kəmautatis lan aupən, tinəpəh nalməliən kəni minuvən e napən mətəharəg, kəni narmilah təmiuvig ohni kəni motəgin. ¹⁶ Kəni nətəmimi min u kəmoteh nati əhruahru e nəhmtilah, kəmotanus kəm ilah min nəuvein nati u kəmoteh Iesu təmol e suah u mine pikəh min. ¹⁷ Mətəu nətəmimi min u e nitəni u kəmotəni=pən əskasik kəm Iesu məmə otatuvən məsatigian əha imalah ikin.

¹⁸ Kəni nian Iesu tinitəlig=pən min məmə otuvən e bot, mətəu suah u narmin tərəh min kəməutatis lan, təmolkeikei pik məmə otuvən ilah Iesu mine, kəni mətəni=pən kəm Iesu məmə, “Egəhan lak, pəh iəkuvnə kitah min itəmah.”

¹⁹ Mətəu Iesu təməsegəhanian, mətəu təməni=pən kəm in məmə, “Itəlig=pən imam ikin, kəni manus kəm nətəmi imam ikin nati nak iətəm Uhgın ilis agın təmol kəm ik, kəni məmə in təmasəkəhruin ik.”

²⁰ Kəni təmuvən əpəha ikin Tekapolis mətəni pətigəm natimnati iətəm Iesu təmol kəm in. Kəni nian nətəmimi kəmotətəu, kəni kəmotauit pik ohni.

*Pətauəhli kəti iətəm tatimis mine pətəkəku kəti
iətəm təmimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Kəni Iesu mine kəməhuvən min e bot mohtəlig=pən e nəve nitəni=pa e lek, mətəu nimənin nətəmimi kəmähuva ohni mohtəlau lan e nikalkali lek. ²² Kəni iətəmi kəti, nərgin u Jaerəs, in iətəmi asoli kəti rəha nimə rəha nuhapuminiən, təmeruh Iesu kəni tuva misin=pən nəulin ohni. ²³ Kəni mətəpuəh o Iesu mətəkeikei kəm in o nasiruiən məmə, “Nətik pətəkəku

tatimis pik otəsuvəhiən timis. !Pale, va-to kian nəkələhu=pən nəhlməm lan pəh təsanən” ²⁴ Kəni Iesu təmitəu=pən suah u mian, kəni nimənin nətəmimi tepət kəmoħuərisig mohtəlau lan məutəhgi ilah mīn.

²⁵ Kəni pətan kəti təmuva o Iesu iətəm tatos nimisiən rəhalah nīpətan nian rəfin əmə, minos nu tueləf. ²⁶ Kəni təmuvən o toktə tepət, kəni mərəkin rəfin rəhan məni e lah, mətəu uək rəhalah kəmotol tətəu pik nahməiən. Mətəu rəhan nimisiən təməseiuaiuiən, nimisiən təməri nəuветin mīn. ²⁷⁻²⁸ In təmos nəghatiən e Iesu, kəni nīkin təməhti məmə, “Nəmə iəkek əmə rəhan nīfifi napən, kəni rəhak nimisiən otol naunun.” Kəni tol lanəha, təmuva maliuək muərisig e lah, misipən e nəmtah Iesu ikin, kəni meapən mek rəhan nīfifi napən.

²⁹ Nian təmek nīfifi napən rəha Iesu lanəha, kəni rəueiu aɡin mīn rəhan nimisiən təməhtul, kəni təmətəu əmə e nīpətin məmə in tinəuvir.

³⁰ Kəni rəueiu aɡin mīn əmə, Iesu təmətəu məmə nəsanəniən nəuветin təmiet lan, kəni təmeirair mətapuəh məmə, “?Pəh təmek rəhak napən?”

³¹ Mətəu rəhan mīn nətəmimi kotəni məmə, “Ei, afu-to. Nətəmimi kəutəhgi-əhgi rəkis pikin ik. ? Təħro nətəni lanko məmə ‘pəh təmek iəu?’”

³² Mətəu Iesu təmətəsal məmə oteh-to məmə pəh təmek. ³³ Kəni əmeiko pətan u tinəħrun məmə nian in təmek napən rəha Iesu, rəhan nimisiən tinikə. Kəni tinəħrun məmə Iesu tətəsal lan. Tol lanəha, tinatəɡin mətərəmrumin muva meiuaiu misin=pən nəulin o Iesu mətəni=pən natimnati rəfin kəm in. ³⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə,

“Nətik pətan, e rəham nəhatətəiən lak, ninuva minəuvir. Kəni atuvən, pəh nəməlinuiən rəha Uhgın tətatiğ ohnik. Rəham nimisiən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu təmətəghati əhanəh kəm pətan u, kəni nətəmimi nəuvein kəmotsipən əpəha ima Jaerəs ikin məhuva motəni=pən kəm Jaerəs məmə, “Nətim pətəkəku tinimis rəkis. Mə iəgətun təsuvaieən, məsoliən namuliən kəm in.”

³⁶ Mətəu Iesu təməsətəligiən e rəhalah nəghatiən, kəni məni=pən kəm Jaerəs məmə, “Səginian, məsoliən nikim tərəh. Əhatətə əmə lak.”

³⁷ Kəni Iesu təməniəhu nətəmimi məmə okəsəhuərisigiən e lau, kəni mit əmə Pitə mine Jemis mine pian Jon məhuvən. ³⁸ Kəni kəməhuvən əpəha ima Jaerəs ikin motafu nətəmimi tepət kəməhuva məutasək əuiləuil. ³⁹ Kəni Iesu təmuvən əpəha imə məni=pən kəm lah məmə, “?Nəutagət pik lanu o nak? ?Kəni məutasək pik o nak? Pətəkəku u təsimisiən, tətəpili əmə.” ⁴⁰ Kəni nətəmimi kəmotaləh əuvsan lan. Mətəu Iesu tətahli pətigəm ilah məmə okohiet məhuvən əpəha ihluə. Kəni mit əmə rəhan iətəmimi milahal mine məmə mine tatə rəha pətəkəku u məhuvən əha tətəpili ikin. ⁴¹ Kəni Iesu təmos nəhlmin, məni e rəhalah nəghatiən məmə, “*Talitə kum.*” Nipəti nəghatiən u təni məmə, “!Pətəkəku, iətəni=pinə kəm ik məmə onəkəhtul!” ⁴² Kəni rəueiu min əmə, pətəkəku əha təməhtul minətaliuək. (Pətəkəku u tinos nu tueləf.) Nian kəmotafu nati u Iesu təmol, kəni narmilah təmiuvig pik ohni. ⁴³ Kəni Iesu təməni=pən əskasik kəm nətəmi min u məmə, “Onəsotəni pətigəmiən nati u kəm iətəmi kəti.” Kəni matig məni=pən

mīn kām lah mēmə okotəfən nauəniən kəti kām pətəkəku u tun.

6

*Nətəm Nasərit
kəməsotisiaiən Iesu
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Iesu tāmiet ikin əha kəni rəhan mīn nətəmimi kəməhuərisig lan məhuvən əpəha iman ikin. ² Kəni e nian rəha Sapət, Iesu təmuven əpəha e nimə rəha nuhapuminiən mətəgətun nətəmimi. Kəni nətəmimi tepət nətəm kəmotətəu rəhan nəghatiən, kəmotauit pik ohni motəni mēmə, “? Ei nəman, kəruru mēmə suah əpəha təmos iə natimnati mīn əpəha? ? Kəruru mēmə təmos iə neinatigian tol lanəha? ? Uə kəruru mēmə təməhro lanəha matol nati apispis mīn əpəha? ³ Kitah kotəhrun əmə mēmə suah kəha iol əmə nimə. In nəti Meri, pia Jemis, Josis, Jutəs mīne Saimon. Kəni kitah rəhan mīn kakə mīn kəutan.” Kəni nikilah təsagiəniən ohni kəni motəuhlin nəmtahlah ohni.

⁴ Mətəu Iesu təni mēmə, “Iəni rəha Uhgīn kətisiai pik in ikin mīn rəfin. Mətəu rəhan mīn əmə, mīne nətəmi iman ikin kəsotisiaiən.”

⁵ Kəni ikin əha, ko təsoliən nati apispis kəti ikin, mətəu təmələhu=pən əmə nəhlmin e nətəm kau-tohmis nəuvein, kəni kotəmiəgəh mīn. ⁶ Kəni Iesu narmīn təmiuviḡ pik o nətəm iman ikin mətəu-inu kəsotolkeikeiən mēmə okotəni nīpəhriəniən lan. Kəni təmaliuək muven lahuənu mīn rəfin, mətəgətun nətəmimi.

*Iesu təmahlipən
rəhan nətəmimi tueləf
məmə okəhuvən e nitəni mīn
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)*

⁷ Kəni matig mauin mīn e rəhan tueləf nətəmimi kəhuva ohni, kəni mahli=pən ilah keiu-keiu. Təməfən nəsanəniən kəm lah o nəhgi pətigəmiən narmīn tərəh mīn e nətəmimi. ⁸ Kəni məni=pən nəghatiən u kəm lah məmə, “Onəsotosiən nati kəti e rəhatəmah naliuəkian, mətəu onəkotos əmə kasikin rəhatəmah. Onəsotosiən məni kəti e pauis rəhatəmah, kəni məsotosiən pīret, uə kətim, uə nati kəti. ⁹ Onəkəhuvən e put, mətəu onəsotosiən sot keiu. ¹⁰ Nəmə onəkəhuvən əpəha ima iətəmi kəti ikin, kəni otapili əmə e rəhan nimə motatig motətəuarus mohiet lahuənu əha. ¹¹ Kəni nəmə onəkəhuvən e lahuənu kəti, mətəu nətəmimi nəuvein kəsotolkeikeiən məmə okotit itəmah nəkəhuvən e rəhalah nīpəgnəua nimə, uə okəsotətəligiən e rəhatəmah nəghatiən, kəni nian nautohiet e rəhalah lahuənu, nəkotəkeikei motohrapispis rəkis niməulul e nəhlkitəmah məmə ilah okotəhrun məmə nəmotəuhlin=pən pəhriən nəmtahtəmah o lah motəpəh agin ilah.”

¹² Kəni kəmhiet məhuvən motəni=pən kəm nətəmimi məmə okotəuhlin nətəligiən rəhalah, motəpəh pəhriən nolien tərəh mīn, kəni məhuvən o Uhgīn. ¹³ Kəni motəhgi pətigəm narmīn tərəh mīn tepət e nətəmimi, kəni motol=pən oiel e nətəmimi mīn u kautohmīs, kəni motol vivi ilah.

Kig Herot Antipas

*təmāni māmə Jon Bəptais
tinəmiəgəh mīn*

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Kəni Kig Herot Antipas təmətəu nəghatiən rəha Iesu tinuvən mīnapəkōl e nītəni mīn rəfīn. Kəni nətəmimi nəuvein kotəni māmə in Jon Bəptais əpə tinair=pa mīn mol tatos nəsanəniən o noliən nati apispis mīn.

¹⁵ Mətəu nətəmimi nəuvein mīn kotəni māmə in Elaijə, nəuvein mīn kotəni māmə in iəni kəti rəha Uhgīn mətəu təhmen e iəni mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Mətəu Kig Herot Antipas təmətəu, kəni məni māmə, “!Jon Bəptais əpəha! Iəməuahtuv rəkis rəhn-kapə, mətəu tinəmiəgəh mīn.”

*Noliən iətəm Kig Herot Antipas
təmoḥamu Jon Bəptais lan.*

(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmāni lanəha mətəu-inu in təmol nati kəti təsəhmenien. Pian Filip təmatit pətan kəti nərgin u Herotias muol marit, kəni Kig Herot Antipas titirəkis pətan u ohni muol mīn marit. Kəni Jon təmətəni=pən kəm in māmə, “Nətətgəhli Lou. Təsəhmenien māmə onəkit pətan rəha piam.” Kəni Herotias təmətəu nəghatiən u kəni mətəməki e Jon ohni, kəni molkeikei māmə okoḥamu, mətəu kəpə, Kig Herot təsegəhanien.

Mətəu təmolkeikei māmə otol rəhan pətauəhli nīkin tagiən, kəni mahli=pən rəhan mīn nətəmimi kəhuvən motaskəlim Jon motəlis-ərain, kəni motələs məhuvən motləfən e kaləpus. ²⁰ Mətəu Kig Herot Antipas tatisiai Jon məhrun māmə in

iätəmi asim, kəni in iätəmi əhruahru kəti mol tateh vivi kəni məsohamuiən. Nian tepət tətəu nəghatiən rəha Jon, kəni tinəruru əfəməh, mətəu tolkeikei məmə otətəlig lan.

²¹ Matuvən matuvən Herotiəs tinos rəhn maru Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmair lan. Kig təmauın ərəfin e nətəmi asoli rəhan mın, mine nətəmi asoli rəha rəhan soldia mın, mine nətəmi asoli rəha nətəm Kaləli, məmə okəhuva moteh motauən.

²² Kəni e nian əha, pətan mıtə u nəti Herotiəs təmuva imə matol danis e nəhmtilah. Kəmoteruh təmol danis kəni nıkilah təmagiən pik ohni. Kəni kig əha təməni=pən kəm pətan mıtə əha məmə, “Nəmə nəkolkeikei nak, nəkətapuəh lan ohniəu, kəni iəkəfinə kəm ik.” ²³ In təməni əskasik kəni mos nonauvil ohni məmə, “Nati nak nəkolkeikei kəni nəkeasiə lan ohniəu, iəkəfinə. Nati əpnarın nəmə iahgin təhmen e nıpılga rəhak natimnati, mətəu iəkəkeikei məfinə.”

²⁴ Kəni pətan mıtə əha təmuvən əpəha ihluə mətəpuəh o rəhan məmə məmə, “?Məmə, oiəkeasiə o nak e kig?” Mətəu rəhan məmə təni məmə, “Uvən measiə o rəhn-kapə Jon Bəptais.”

²⁵ Kəni pətan mıtə əha təmaiu ueiuəhai əmə muvən əpəha imə o kig kəni məni məmə, “İəkolkeikei rəhn-kapə Jon Bəptais u rəueiu əmə, kələhu=pən e pilet kəti.”*

²⁶ Kəni nati u təmol kig nıkin təpəou pik, mətəu ko təsəpəhiən, mətəu-inu təmos rəkis nonauvil e nəhmti nətəmimi u kəməhuva o lafet. ²⁷ Kəni

* **6:25** ?Pətan u təmətapuəh o rəhn-kapə Jon e pilet o nak? Məmə okəhrun əhruahru məmə tinimis, mine o nol əuvsaniən in.

mahli=pæn rəhan kəti soldia məmə otaiu əmə muvən mələs rəhn-kapə Jon Bəptais muva. Kəni soldia əha təmuvən əpəha e kaləpus, kəni mo-hatuv rəhn-kapə Jon Bəptais, ²⁸ kəni mələhu=pæn e pilet kəti mələs muva, kəni məfən kəm pətan mitə kəha, kəni tələs muvən kəm rəhan mamə. ²⁹ Nian nətəmimi mīn rəha Jon Bəptais kəmotətəu nətəmimi kəmotanus nati u kəmol e Jon, kəni kəməhuvən motələs nīpətīn məhuvən mohtənim e nīpəg kəpiel kəti.

*Nətəmi tueləfrəha Iesu kəmohtəligpa mīn ohni
(Luk 9:10)*

³⁰ Kəni aposil mīn rəha Iesu kəmohtəlig=pa mīn ohni, kəni motəni=pæn natimnati rəfin iətəm kəmotol, mīne nəghatiən mīn iətəm kəmotəgətun nətəmimi lan. ³¹ Mətəu nətəmimi tepət kəutəhuva mautəhuvən, kəni Iesu mīne rəhan mīn nətəmimi kīnotəruru nauəniən mīne nəmeigiən mīne. Kəni Iesu təni=pæn kəm lah məmə, “Pəh-to kəhuvən-to əpəha ikin kəti nətəmimi kohkə ikin, kəni nəkotəmeig nəuvetīn.” ³² Kəni ilah əmə məhuvən e bot kəti mīnautəhuvən əpəha ikin nətəmimi kohkə ikin.

*Iesu təmaugīn
nəman faiftausin*

(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17; Jon 6:1-14)

³³ Mətəu nətəmimi tepət kəmotafu ilah nian kəmohtə, kəni motəhrun ilah. Kəni kəmohtə e lahuənu mīn motaiu motaupən e lah, məhuvən əpəha kautəhuvən ikin. ³⁴ Nian Iesu təmuvari e bot mafu nīmənīn nətəmimi tepət kəməhuva rəkis,

kəni nikin təmepət pik o lah, mətəu-inu kotəhmen əmə e sipsip mɪn nətəm iətəmimi tikə o neruh vivian ilah. Kəni təməhtul mətəgətun ilah e natim-nati tepət.

³⁵ Kəni mətəuarus tinəhnaiuv, kəni nətəmimi rəha Iesu kəməhuva motəni=pən kəm in məmə, “Nəpinəpu, kəni ikinu ikin nətəmimi kohkə ikin. ³⁶ Təuvir məmə onəkahli=pən-tə nətəmimi kautəhuvən e lahuənu mɪn, mine əpəha ikin mɪn, məmə okotos nəhmti niqlah nauəniən.”

³⁷ Mətəu in təməni=pən kəm lah məmə, “Kəpə, itəmah əmə. Nəkotaugin nətəmimi mɪn əha.” Mətəu kotəni məmə, “!Nak! ?Nəkəmə oiəkəhuvən motəraki e məni asoli agin u tu-hanrit tənariəs o nosiən pıret lan u o nauğiniən nımənin nətəmimi u?”†

³⁸ Mətəu Iesu təni məmə, “?Nautos pıret kuvəh? Əhuvən-to moteh-to.” Kəməhuvən moteh məmə, “Pıret faif, kəni nəmu keiu.”

³⁹ Kəni Iesu təni=pən kəm rəhan mɪn nətəmimi məmə okotol nətəmimi kotəharəg e nımanuvehli fifti-fifti mine uan-hanrit-uan-hanrit, ⁴⁰ kəni kəmotəharəg lanəha fifti-fifti mine uan-hanrit-uan-hanrit. ⁴¹ Kəni Iesu təmos pıret faif mine nəmu mil u keiu, kəni məsal-pəri əpəha e neai məfaki=pən lan, kəni məhapu pıret u məfən kəm rəhan mɪn nətəmimi məmə okotəuəri e nətəmimi. Kəni matig mos mɪn nəmu mil u keiu məhapu məuəri kəm nətəmimi. ⁴² Kəni nətəmimi rəfin kəmotəuən nərfilah tasisi, ⁴³ kəni motəpəh nıpıspısi

6:34 Nam 27:17; Mat 9:36 † **6:37** “Tənariəs,” inu məni rəhalah, təhmen e vatu rəha Vanuatu. Rəueiu, tu-hanrit tənariəs təhmen e tu-hanrit-tausin vatu (200,000 vatu).

pīret u mīne nāmu mil u, kəni nətəmimi mīn rəha Iesu kəmotaipei=pən e kətim asoli tueləf kotəri vivi. ⁴⁴ Kəni nətəmimi mīn u kəmotauən, nəman e lah kotəhmen e faif-tausin.

*Iesu təmaliuək e nəhue nəhu
(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)*

⁴⁵ Kəni rəueiu aɡin mīn, Iesu təmāni=pən kəm rəhan mīn nətəmimi məmə okotələs bot kəti mo-taupən məhuvən e nəve nītāni=pən əpəha ikīn kəti nərgin u Petsaitə, mətəu in otatig mahli=pən pīpim nətəmimi kautəhuvən imalah mīn ikīn.

⁴⁶ Nian tināuiəhruin rəkis nətəmimi, mahli=pən ilah kautəhuvən, kəni muvən əpəha e nītəuət məmə otəfaki.

⁴⁷ Kəni tināpinəpu, bot tinuvən əpəha e nəlugin əhruahru əpəha e lek, mətəu Iesu tətān pīsīn əmə əpəha ipari. ⁴⁸ Kəni mafu ilah kəutasuə məutasuə mətəu kīnotəpərou mətəu-inu nīmətāgi tatoh ilah. Kəni lapin iuəkīr o nianīn, kəni taliuək e nəhue nəhu mətūva. Təmaliuək muva, məmə otāpirəkis ilah.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kəni nian nətəmimi mīn rəha Iesu kəmotafu tətaliuək e nəhue nəhu mətūva, kəni nīkilah təhti məmə narmi iətəmi kəti. Kəni ilah rəfin kəmoteruh, kəni motəgin məutearəg əfəməh. Mətəu rəueiu aɡin əmə, Iesu təmāni=pən kəm lah məmə, “!Ei, nīkitəmah təhtul məha-məha. Iəu əmə u. Sotəginīn!” ⁵¹ Kəni məri e bot ilah mīn ilah, kəni nīmətāgi təmeiuaiu, kəni kəmotauit pīk ohni, ⁵² mətəu-inu rəhn-kapə lah tiəkis. Kəmotafu pau Iesu təmaugin nətəmimi tepət e pīret nəuan

nəuветin əmə, mətəu ilah kotəruru əhanəh məmə in pəh.

*Iesu təmol vivi nətəm kautohmis əpəha Kenesəret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kəməhuvən e nəve nitəni=pən məhuvəri əpəha ikin kəti nərgin u Kenesəret, kəni motiuvı-ərain bot ikin. ⁵⁴ Nian kəməhuvəri ikin əha, nətəmimi mın ikin kəmotəhrun uəhai əmə məmə in Iesu. ⁵⁵ Kəni kəmotaiu məhuvən əpəha lahuənu mın mautəni=pən kəm nətəmimi. Kəni nian kotətəu məmə Iesu əha ikin əha, kotəmki nətəm kautohmis e rəhalah mın pet məhuva ohni. ⁵⁶ Kəni ikin mın rəfin Iesu tatuvən=pən ikin e lahuənu əlkələh mın, mine lahuənu asoli mın, mine ikin mın rəfin titəlau, nətəmimi kotəmki nətəm kautohmis mohiet motəlin əmə ilah əpəha e makit ikin. Kəni kəmotəkeikei məutəni=pən kəm Iesu məmə otegəhan e lah kotek əmə nififi napən rəhan. Kəni nətəmimi rəfin u kəmotek rəhan kot kəmotəuvir e rəhalah nımisiən.

7

*Nətəmi asoli mın kəmotəməki e Iesu o kastim
rəhalah
(Mat 15:1-9)*

¹ Kəni Farəsi nəuvein mine nəgətun nəuvein rəha Lou, kəmotəpən əha Jerusiləm, məutəharəg ilah Iesu. ² Kəni kəmotafu məmə nətəmimi mın rəha Iesu nəhlmilah tamikmik kəni məsoteikuasiən e nolian rəha Farəsi mın, kəni motauən.

³ Farəsi mın, mine nətəm Isrel tepət, kəmautohtəu=pən əhruahru kastim rəha tipilah nuvəh mın. Kəutəkeikei moteikuas e nəhlmilah e

nolian kəti, kəni uərisig lan, kotəhrun nauəniən.
 4 Kəni nian kotsipən e makit məhuva, məsotauən
 pipimiən, motaupən moteikuas e nəhlmilah,
 uərisig kəmanotauən. Kəni mautohtəu=pən
 natimnati tēpət mīn lanəha iətəm kəmos o tīpilah
 nuvəh mīn. Kəni kastim əhruahru əha ikīn rəha
 neikuasiən e sospən, mīne kap, mīne pesin u kəmol
 e aiən.

5 Kəni inu Farəsi mīn mīne nəgətun mīn rəha
 Lou kotətapuəh o Iesu məmə, “!Təhro rəham mīn
 nətəmimi kəsotohtəu-pəniən kastim rəha tīpitah
 nuvəh mīn!? !Təhro kəsoteikuasiən e nəhlmilah
 ko məpanotauən, kəni mautol lanəha!?”

6 Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə,
 “Aupən Aiseə təməni pəhriən nian təməni pətīgəm
 əhruahru nəghatiən rəha Uhgīn mətəni e təmah
 məmə itəmah nəfaki eiua mīn. In təməni məmə,
 ‘Uhgīn təni məmə nətəmimi mīn u kautīsiai iəu e
 nəghatiən əmə rəhalah,
 mətəu nīkilah tətən=pən əpəha isəu.

7 Məutəfaki kəm iəu o nati əpnəpīn əmə,
 mətəu-inu ilah kəutəgətun nətəmimi e lou iətəm
 iətəmimi əmə təmol
 məutəni məmə lou rəha Uhgīn, mətəu kəpə.’ ”

8 Kəni Iesu təməni mīn kəm lah məmə, “Itəmah
 nəutəpəh Lou rəha Uhgīn mautohtəu=pən əmə
 kastim rəha iətəmimi.”

9 Kəni məni=pən kəm lah məmə, “Nəutəfəri pik
 o nolian əpətu rəhatəmah məmə nəkotəpəh Lou
 rəha Uhgīn kəni məutohtəu=pən aru əmə kastim
 rəhatəmah. 10 Mosis təməni məmə, ‘Onəkīsiai
 rəham tatə mīne mamə. Nəmə iətəmi kəti tətəghati

rah e rəhan tatə mine mamə, okəkeikei kohamu.’
 11 Mətəu itəmah nəkotəni məmə, iətəmi kəti nəmə
 təpəh nasiruiən e rəhan tatə mine rəhan mamə
 kəni mənī=pən kəm lau məmə, ‘Rəhak u nati u
 iəkəmə iəkəsiru e təlau lan, mətəu iəmələhu əmə
 məmə rəha Uhgīn. Kəni nati kətəfən kəm Uhgīn ko
 kəsoliən nati kəti lan.’

12 “Kəni kastim rəhatəmah tətəgəhan məmə suah
 kəti təhrun nəpəhiən nasiruiən e rəhan tatə mine
 rəhan mamə e noliən əha. Kəni inu təsisiəiən
 ilau. 13 Mətəu e noliən əha, nəutəgətun nətəmimi
 e rəhatəmah kastim məmə in nati agīn, kəni motol
 nəghatiən rəha Uhgīn tatol əmə nati əpnəpīn lan.
 Kəni natimnati min tēpət min lanəha itəmah nau-
 tol.”

*Nati tol nətəmimi kotərah
 e nəhmti Uhgīn
 (Mat 15:10-20)*

14 Kəni Iesu təmauīn e nīmənīn nətəmimi məmə
 okəhuva iuəkīr ohni kəni tənī=pən kəm lah məmə,
 “Otətəlig vivi-to lak məmə nəkotəhrun noliən rəha
 nauəniən mine neikuasiən. 15 Nati iətəmimi
 tatun təsoliən iətəmimi tamīkmīk e nəhmti Uhgīn,
 mətəu nati tatsipən e niki iətəmimi tatol iətəmimi
 tətamīkmīk e nəhmti Uhgīn.”*

17 Nian Iesu təmīet rəkis e nīmənīn nətəmimi u,
 kəni muvən əpəha imə, kəni rəhan min nətəmimi
 kotətapuəh o nīpəti nəghatiən min u kəm in. 18 Kəni

7:10 Eks 20:12; 21:17; Dut 5:16 * **7:15** E kopi əuas min nəuvein
 rəha Niutestimin iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən
 pisin kəti min əha ikin iətəm tatilpīn nəghatiən u mətəni məmə,
 “16 Itəmah rəfīn matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun
 nəghatiən min u.” **7:15** Uək 10:14-15

Iesu tāmāni=pān kām lah māmā, “Nāmā tāhro itāmāh mīn rāhn-kapā tāmāh tikā. Onəkotəkēikēi motāhrun māmā natimnati iētām iētāmimi tatun in tāhmen əmə e nati ihluə tāsoliān iētāmimi tətārah e nāhmti Uhgīn. ¹⁹ Mətəu-inu tun kəni tāsuvāniān e nīkin, mətəu tatuvān e nisigan, kəni matiet mīn.” (E nāghatiān əha Iesu tāmāni pətīgām māmā nauāniān rāfin katun təuvīr e nāhmti Uhgīn.)

²⁰ Kəni tēni māmā, “Mətəu nati iētām tatiet e nīki iētāmimi, in tol iētāmimi tētāmīkmīk e nāhmti Uhgīn. ²¹ Mətəu-inu nīki iētāmimi tətəhti natimnati tārāh tēpət, kəni nətāmimi kautol nolīān tārāh mīn u: nīpətan mīne nəman mīne, kautit oneuān ilah mīn; kəutaklāh; kəutohamu iētāmi; ²² kəutaklāh e pətan rəha iētāmi pīsīn; kəutaumis pīk o natimnati; kautol təfagə tārāh mīn; kəuteiuə; kautit əpnāpīn əmə nīpətan mīne nəman; kautetet; kəutāni nīkali iētāmi; kəutəfəri ilah; kəutalməli. ²³ Nolīān tārāh mīn əha, ilah kəha kautsīpān e nīki nətāmimi kəni mautil ilah kotāmīkmīk e nāhmti Uhgīn.”

*Iesu tāmāhgi pətīgām
narmīn tārāh e nətī pətan kəti
(Mat 15:21-28)*

²⁴⁻²⁶ Kəni Iesu tāmīet u ikīnu kəni məsəu-pahav muvān əpəha Fonisiə, ima Nanihluə mīn e nītəni rəha Sīriə, mətātīg e nīmā kəti iuəkīr o taun u Taea, mətəhluāig məsəlkeikeiān māmā nətāmimi okotāhrun māmā in tətātīg əha ikīn əha, mətəu ko tāsəhluāigīān.

Mətəu pətan kəti əha ikīn, narmīn tārāh tətātīg e rəhan pətəkəku. Pətan u təmair ikīn əha, kəni in təsəfakiān, in Ianihluə. (Nətām Isrel kotāni māmā Nanihluə mīn kotəhmen e kuri.) Nian təmətəu

natimnati tæuvir min iætəm Iesu tatol ilah, kəni tasək muva misin=pən nəulın ohni məmə otəhgi pətigəm narmin tərəh e rəhan pətəkəku. ²⁷ Mətəu Iesu təni məmə, “Kəpə. Pəh kotaupən motaugin kəlkələh min. Təsəuviriən məmə okəraki=pən e nauəniən nig kəlkələh min kəm ‘kuri min.’ ”†

²⁸ Mətəu pətan u təni məmə, “Nipəhriəniən iətəmi asoli, mətəu nati əpnapin kuri min, mətəu kegəhan məmə ilah kautun nipispisi nauəniən nig kəlkələh min iætəm tatiməgrəg=pən e nipəg tepil.”

²⁹ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Mətəu-inu nəmuhalpin vivi rəhak nəghatiən, uvən-to əpəha imam ikin mafu narmin tərəh tiniet rəkis e rəham pətəkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiu muvən iman lahuənu mafu rəhan pətəkəku tətəpili-pəri vivi əmə e rəhan pet, kəni narmin tərəh tiniet rəkis lan.

*Iesu təmöl vivi
iətəmimi kəti matəlgin talu məruru nəghatiən*

³¹ Kəni Iesu təmiet ikin əha ima nətəm Taea kəni muvən=pən əpəha Saedon muvən=pən əpəha Tekapolis ikin matuvən əpəha e nəhu Lek Kaləli.

³² Kəni nətəmimi kəmotit iətəmimi kəti nimatəlgin talu kəni məruru nəghatiən məhuva məmə Iesu otələhu=pən nəhlmin lan pəh tətəu tæuvir min e nimisiən. ³³ Kəni Iesu təmit suah u mian əpəha isəu nəuветin o nətəmimi, kəni məfən nəuanəhlmin e nimatəlgin kəni magəh nəhlmin ‡ mələhu=pən

† **7:27** “Kəlkələh min” tətəgətun nətəm Isrel, kəni “kuri min” tətəgətun Nanihluə min. Nian koteruh nəghatiən u “kuri” mak u tətətig lan, tətəgətun məmə Iesu in tətəni nəghatiən rəha nətəmimi nəuvein nətəm kəutəni e Nanihluə min məmə “kuri min.” ‡ **7:33** E nian min əha, nətəmimi nikilah təhti məmə nəunəhuatəmi in təhmen e mərsin kəni tətəsiru e nimisiən.

e namīn. ³⁴ Kēni māsāl pəri əpəha e neai, kēni meəhagəhli ohni e rəhan nəghatiən məmə, “! *Efata!*” Nipətīn tēni məmə, “! Ūuvīr-tə!” ³⁵ Kēni əmeiko iətəmi u tīnatətəu nati, kēni namīn tīnəuvīr minatəghati vivi.

³⁶ Kēni Iesu təmāniəhu ilah məmə okəsotəniən nati u kəm nətəmimi. Mətəu nian Iesu təmətəkeikei kəm lah, mətəu ilah kəmotəkeikei motəni pətīgəm pik mīn kəm nətəmimi. ³⁷ Kəmotauit pik ohni motəni məmə, “Natimnati rəfin iətəm tatol, mətəu in təuvīr pik aɡīn. Nətəmimi mīn u nīmatəlgilah talu kīnautətəu nati, mīne nətəmimi mīn u kotəruru nəghatiən kīnautəghati.”

8

Iesu təmaugīn nətəmimi fo-tausīn

(Mat 15:32-39; Mak 6:35-44)

¹ E nian kəti mīn, nətəmimi tepət kəməhuva mīn ohni, kēni mətəu niɡlah nauəniən tīnikə. Kēni Iesu təmauīn e rəhan mīn nətəmimi kəhuva kēni tēni=pən kəm lah məmə, ² “Nīkik tīnahmə pik o nətəmimi mīn əpəha mətəu-inu, kəməhuərisig lak mīnotos rəkis nian kīsil, kēni rəueiu əha, niɡlah nauəniən tīnikə. ³ Nəmə iəkahli=pən ilah kautəhuvən əha rəueiu, kēni sueiuei otoh ilah, kēni nəhmtīlah otapīn e suaru, mətəu-inu kəməsotauəniən nuvəh, kēni nəuvein kəmotšipən əpəha isəu.”

⁴ Kēni rəhan mīn nətəmimi kəmotətapuəh ohni məmə, “?Okos iə pīret təhmen o nauɡīniən ilah? In u ikinu nati tikə ikin, nətəmimi kəsotatīɡiən ikin.”

⁵ Kəni Iesu təmətapuəh o lah məmə, “?Nautos p̄iret kuvəh?” Mətəu kotəni məmə “Səp̄in.”

⁶ Kəni təməni=pən kəm nətəmimi məmə okotəharəg, kəni tos p̄iret u məfaki məni tagkiu kəm Uhḡin ohni, kəni məhapu məfən kəm rəhan m̄in nətəmimi məmə okotəuəri e nətəmimi, kəni ilah kəmotol lanəha. ⁷ Kəni kəmotos m̄in nəmu əlkələh nəuvein motəfən kəm Iesu, kəni Iesu təfaki kəm Uhḡin ohni kəni məfən m̄in kəm lah məmə okotəuəri kəm nətəmimi. ⁸⁻⁹ Kəni nətəmimi m̄in u Iesu təmauḡin ilah kotəhmen e fo-tausin, kəmotun nauəniən nərfilah tasisi, kəni motəpəh n̄ip̄isp̄isi nauəniən, kəni kaipei=pən e kətim asoli səp̄in kotəri. ¹⁰ Kəni Iesu tahli=pən nətəmimi kautəhuvən imalah m̄in ik̄in. Kəni ilah rəhan m̄in nətəmimi kəməhuvən e bot məhuvən əpəha e n̄itəni Talmanutə.

*Farəsi m̄in kəmotəni məmə okotəh nəmtət̄iən kəti
(Mat 16:1-4)*

¹¹ Kəni Farəsi m̄in nəuvein kəməhuva o Iesu mautorgəhu kəm in motəni=pən kəm in məmə otol-to nəmtət̄iən asoli kəti pəh kotəhrun məmə in təmsipən pəhriən o Uhḡin, uə kəpə. ¹² Kəni Iesu n̄ikin təməpəou, kəni təməhagəhli o lah kəni məni məmə, “?Kərmə təhro nətəmimi m̄in u rəueiu m̄ine kotəni məmə okotafu-to nəmtət̄iən kəti? Mətəu iətəni pəhriən kəm təmah məmə ko kəsoliən nəmtət̄iən kəti kəm təmah.”

¹³ Kəni məpəh ilah məhuvən e bot məhuvən əpəha e n̄ikal̄i nəhu nəven=pən.

*Is rəha Farəsi min mine
is rəha Kig Herot Antipas
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Rəhan min nətəmimi kəmotalu e nəmkiən pīret təhmen mətəu kəmos əmə kətiəh əmə məhuvən e bot. ¹⁵ Kəni Iesu təməuvahag kəm lah məmə, “Onauteh vivi itəmah o is rəha Farəsi min mine is rəha Herot Antipas.”

¹⁶ Kəni kəmotəni=pən kəm lah min məmə, “Tətəni lanəha mətəu-inu kəməsotəmkiən pīret.”

¹⁷ Kəni mətəu Iesu tınəhrun rəhalah nətəligiən kəni məni məmə, “?Təhro nəutəni nəghatiən əha məmə nəməsotəmkiən pīret? ?Təhro itəmah nəsoteruh əhanəhiən kəni məsotəhrun əhanəhiən? !Rəhn-kapə təmah tiəkis! ¹⁸ Nəhmtitəmah u ikin. ?Təhro nəsotəhiən nati? Kəni nīpəgtəlgitəmah u ikin. ?Təhro nəsotətəuiən nati? İəkəhrun məmə nəmə təhro nīnotalu e natimnati iətəm kinəhuva rəkis. ¹⁹ ?Nian iəmos pīret min əha faif məfən kəm nətəmimi əha faif-tausin kotun, kəni uərisig nəmətaipei nīpispisin e kətim asoli kuvəh?” Mətəu kotəni məmə, “Tueləf.”

²⁰ Kəni təmətapuəh min o lah məmə, “? Kəni nian iəmos pīret əha səpin məmə iəkəfən kəm nətəmimi min əpəha fo-tausin kotun, kəni uərisig nəməhuveipei=pən nīpispisin e kətim asoli kuvəh?” Mətəu kotəni məmə, “səpin.”

²¹ Kəni təmətapuəh o lah məmə, “?Mətəu itəmah nəkotəruru əhanəh iəu?”

*Iesu təmol vivi
iətəmi kəti nəhmtin tərah*

22 Kəni kəməhuvari əpəha ikin kəti kətəni məmə Petsaitə, kəni nətəmimi ikin kəmotit suah kəti nəhmtin tərəh məhuva kəni məutəkeikei o Iesu məmə otələhu=pən nəhlmin lan. 23 Kəni Iesu təmos nəhlmi suah u mian isəu nəuvetin o lahuənu kəni magəh nəhmti suah u* kəni mələhu=pən nəhlmi mil lan, kəni mətapuəh ohni məmə, “?Ninəhrun neruhian nati uə kəpə?”

24 Mətəu suah u təməsal pəri kəni məni məmə, “İətəfu nətəmimi mətəu kotəhmen əmə e nigı mın mətəu in əmə u kəutaliuək.”

25 Kəni Iesu təmatig mələhu=pən mın nəhlmin mil e nəhmti suah u, kəni nəhmtin tinəhrun neruh vivian natimnati mınəpəh nəuau-əuauian. 26 Kəni Iesu təmahli=pən məmə otatuvən iman ikin mətəu təməniəhu məmə otəsuvən-pəniən əha lahuənu əha ikin.

*Pitə təməni pətigəm məmə Iesu in Məsaiə əpələ
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

27 Kəni Iesu mine rəhan mın nətəmimi kəməhiet motəsəu pahav məhuvən e lahuənu mın u iuəkır o nati əpəha Sisəriə Filipai. Nian kəməutəhuvən e suaru kəni tətapuəh o lah məmə, “?Otəni-to məmə nətəmimi kotəni iəu məmə iəu pəh?”

28 Mətəu rəhan mın nətəmimi kotəni məmə, “Nətəmimi nəuvein kotəni məmə ik Jon Bəptais. Nəuvein kotəni məmə ik Elaijə. Nəuvein mın kotəni məmə ik iəni kəti rəha Uhgın aupən.”

29 Kəni təmətapuəh o lah məmə, “?Mətəu itəmah nəkotəni məmə iəu pəh?” Kəni Pitə təni məmə, “!IK u Məsaiə† əpələ!”

* 8:23 Afın-to e futnot e Mak 7:33. 8:28 Mak 6:15 † 8:29 Afın-to e tiksınəri o nəghatın u “Məsaiə.” 8:29 Jon 6:68-69

³⁰ Kəni Iesu təməniəhu əskasik ilah məmə, okəsotəni pətigəmiən in kəm iətəmi kəti.

*Iesu təməghati
e rəhan nəmišian*

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kəni təmatəgətun ilah kəni mətəni məmə, “İəu Nəti İətəmimi oİəpanətəu nahməiən o natimnati tepət. Nətəmi asoli rəha nətəm Isrel, mine pris asoli mīn, mine nəgətun mīn rəha Lou okotəməki lak, kəni motohamu iəu, mətəu oİəkos nian kisil ko, kəni məpanəmiəgəh mīn.” ³² Təməni-vivi pau kəm lah, mətəu Pitə təmit Iesu mian əpəha e nīkali suaru kəni mətəniəhu əskasik məmə otəsəghatiən lanəha. ³³ Kəni mətəu Iesu təməsəl=pən meruh rəhan mīn nətəmimi, kəni məni=pən kəm Pitə məmə, “!Ik iərmis Setən asoli, aġim muvən isəu ohniəu! Rəham nətəliġiən səniəmə rəha Uhgīn, mətəu rəha iətəmimi əmə.”

*Naulisian e nəni pətigəmiən Iesu kəm nətəmimi
(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)*

³⁴ Kəni Iesu təmauīn rəfin e nətəmimi, mine rəhan mīn nətəmimi, məmə okəhuva ohni, kəni məni məmə, “Nəmə iətəmi kəti təni məmə otuərisig lak, otəkeikei malu aru lan, kəni mələs rəhan nīġi kəməluau muərisig lak.‡ ³⁵ İətəmimi iətəm tolkeikei məmə otosmiəgəh rəhan nəmiəgəhiən e nəhue niftəni u, kəni otəmkarəpən e rəhan nəmiəgəhiən itulin. Mətəu iətəmi otimīs ohniəu mine Nanusiən Təuvir rəhak, in otos nəmiəgəhiən

8:30 Mak 9:9 ‡ **8:34** Nian nəmə okətu-pəri iətəmimi kəti e nīġi kəməluau, in otəkeikei mələs rəhan nīġi kəməluau muvən ikin okətu-pəri ikin. **8:34** Mat 10:38-39; Luk 14:27

itulín. ³⁶ ? Nəmə iətəmimi kəti tatos rəfin nati
timnati e nəhue niftəni, mətəu uərisig lan otimis
kəni təsosian nəmiəgəhiən itulín, in təmol win e
nati təuvir kəti, uə kəpə? Kəpə. ³⁷ Ko iətəmi
təsəfəniən nati kəti kəm Uhgín məmə Uhgín otəfən
nəmiəgəhiən itulín kəm in.

³⁸ “Nəmə nətəmimi kəutaulis e nəni pətigəmiən
iəu mine rəhak nəghatiən kəm nətəmi kəsotəfakiən
mautol təfagə tərah, kəni o nian iəu Nəti Iətəmimi
oiəkuvə lan, iəu min oiəkaulis e nəni pətigəmiən
məmə ilah u rəhak min nətəmimi. O nian
əha iəkuvə itimah nagelo asim min e noraipiən
əhagəhag asoli rəha rəhak tatə.”

9

¹ Kəni Iesu təməni məmə, “Iətəni pəhriən kəm
təmah məmə, itəmah nəuvein u nəutəhtul u ikinu
rəueiu, ko kəsəhmisiən motətəuarus koteruh
Narməniğiən Rəha Uhgín otuva e nəsanəniən
asoli.”

Nipəti Iesu təmuva mol pisin
(*Mat 17:1-13; Luk 9:28-36*)

² Kəni nian sikis kinəhuva minəhuvən rəkis,
kəni Iesu tit Pitə, Jemis, mine Jon, kəni ilahal
pisin əmə kiluərisig lan məhuvən əpəha e nitəuət
əfəməh kəti, kəni ilah pisin əmə əha ikin. Kəni
kəmlafu nipəti Iesu təməuhlin muva mol pisin.

³ Rəhan napən təmuva məruən mətoraip-oraip, ko
iətəmi kəti təseikuasiən e napən kəti təruən lanəha.

⁴ Kəni suah milahal əha kəmlafu Elaijə mine Mosis
kəmiaiet pətigəm=pa məhləghati ilahal Iesu.

⁵ Kəni Pitə təməni=pən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, təuvir məmə iəkluva u ikin u. Pəh mihlol nimauvlubl kisiil, rəham kəti, rəha Mosis kəti, kəni rəha Elaijə kəti.” ⁶ Pitə tinətəghati əpnarın əmə mətəu-inu kinləgin pik məhlərəmrumin.

⁷ Kəni nəpuə təmuva məuveg ilah, kəni kəmotətəu nəuia iətəmi kəti təmsipən əpəha e nəpuə məmə, “Inu nətik keikei u iəkolkeikei pik. Onəklətəlig lan.” ⁸ Kəni rəueiu agin min, kəmleirair, mətəu kəsleruhiən min suah mil, mətəu kəmleiruh əmə Iesu tətəhtul ilahal min.

⁹ Nian kəməuteiuaiu e nitəuət məhuvən əpəha ləhtəni, kəni Iesu təməniahu əskasik ilahal məmə, “Natimnati min u nəmleh əpəha ilis e nitəuət, onəsləniən kəm iətəmi kəti milətəuarus=pən iəu Nəti Iətəmimi oiəkəmiəgəh min e nimisiən.”

¹⁰ Kəni ilahal kəmlisiəi nəghatiən rəha Iesu, mətəu kəməhləni əmə kəm lahal min məmə, “Nəghatiən əha təməni məmə otəmiəgəh min e nimisiən, kəruru məmə nipətin təni məmə nak.”

¹¹ Kəni kəmlətapuəh o Iesu məmə, “? Təhro iəgətun min rəha Lou kotəni məmə Elaijə otəkeikei maupən muva?”

¹² Kəni Iesu təməni=pən kəm lahal məmə, “Nipəhriəniən, Elaijə otaupən muva məmə otol vivi natimnati rəfin. ? Mətəu təhro Nauəuə Rəha Uhgın təməni məmə iəu Nəti Iətəmimi oiəpanətəu nahməiən o natimnati tepət, kəni nətəmimi okoteruh iəu motəuhlin nəmtahlah

ohniəu motəpəh iəu?*" 13 Mətəu iətəni pəhriən kəm təmahal məmə Elaijə tinuva rəkis, kəni kəmol nati tərāh lan təhmen e Nauəuə Rəha Uhgīn təməni məmə okəpanol lanəha."

*Iesu təmāhgi pətīgəm
narmīn tərāh e suakəku kəti
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

14 Nian kəmohtəlīg=pa mīn, moteruh nətəmimi nəuvein mīn rəha Iesu, mətəu nīmənin nətəmimi kəmohtəlau e lah, kəni iəgətun nəuvein rəha Lou mine nətəmimi mīn rəha Iesu kautorgəhu. 15 Nian nətəmimi kəmoteruh Iesu, narmilah təmiuvig pik ohni, kəni motaiu məhuva məmə okotəghati kəm in. 16 Kəni Iesu təmətapuəh o lah məmə, "Nakəha nautorgəhu ohni itəmāh nətəmimi mīn əpəha?"

17 Mətəu nətəmimi mīn u kəti təni məmə, "Iəgətun, iəu iəmit nətik muva ohnik məmə onəkol vivi, mətəu-inu narmīn tərāh kəti tətətig lan kəni mol təruru nəghatiən. 18 Kəni nian narmīn tərāh əpə taskəlīm in, kəni moh mələs iahu morin e nīməulul, kəni nəhun nəuan ruən tatiet, təhmen e nəuau i nītəhi, kəni matīgət-ərain nəhluv n, nīpətīn tatikimkim. Kəni iəmətapuəh o rəham nətəmimi məmə okotəhgi pətīgəm narmīn tərāh u lan, mətəu kotəruru nəhgi pətīgəmiən."

19 Mətəu Iesu təni məmə, "Kəsi, itəmāh u nətəmimi rəueiu mine nəotəhatətəiən lak. Kərmə

* **9:12** Nətəm Isrel rəhalah nətəlīgīən məmə nəmə Məsaiə tuva, in otepət e nətəm Rom mine marmənīg e nətəmimi. Mətəu ilah kəsotətəlīgīən lanu e Məsaiə məmə otimis o lah, kəni mosmiəgəh ilah o nos rəkisian nalpinīən o təfagə tərāh, kəni məfən nəmiəgəhiən itulīn, kəni kotal win e nīmisiən. **9:12** Sam 22:1-18; Aes 53:3; Mal 4:5-6 **9:13** Mat 11:14

oiakatig kitah min itəmah mətəuarus=pən nian nak nəmanotəhatətə lak. Kəni kərmə onəhgın iəpanəmeig e təmah. !Otit suakəku ko məhuva kəm iəu!”

²⁰ Kəni kəmotələs məhuvən o Iesu. Kəni narmin tərəh əpəha təmafu Iesu kəni tol suakəku u tauit nipətin tərəmrumin pik, kəni məmei morin əpə ləhtəni e niməulul məsəuəsəu mətan, kəni nəunəhuan tiet təhmen e sop. ²¹ Kəni Iesu təmətapuəh o rəhan tatə məmə, “Təmol lanəha minos nu kuvəh?”

Mətəu rəhan tatə təni məmə, “Təmətuəuin e nian təmatəkəku mətəuarus=pa əha rəueiu. ²² Kəni nian tepət narmin tərəh kəha tatoh mətləfən əpəha e nigəm mine nəhu məmə otohamu. Nəmə nəkəhrun nolien, pəh nəkasəkəhruin itimlau masiru e timplau.”

²³ Mətəu Iesu təni məmə, “Nak əha, nəghatiən u məmə, ‘Nəmə nəkəhrun nolien?’ Uhgın təhrun nolien natimnati rəfin kəm iətəmini iətəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kəni rəueiu agın, tatə rəha suakəku u təmagət əfəməh məmə, “Iəkəhatətə lam, mətəu in əmə u rəhak nəhatətəiən təkəku əmə. !Asiru lak məmə rəhak nəhatətəiən otəri mepət!”

²⁵ Kəni nian Iesu təmeruh məmə nətəmini nəuvein min kinəutaiu minəutuva iuəkır ohni məmə okotafu-to, kəni təni=pən əskasik uəhai əmə kəm narmin tərəh əpəha məmə, “Ik narmin tərəh iətəm natol nimatəlgitəmi tətalu, kəni mol iətəmi təruru nəghatiən. !Iəkəni=pinə əhruahru u rəueiu məmə onəkiet e suakəku u, kəni məsuva minian muvən lan!”

²⁶ Kəni narmin tərəh əha təmagət əfəmäh mol suakəku əpəha tauit mərəmrumin min u iuəkir agin timis, kəni miet lan. Ko nakafu məmə tinimis rəkis, kəni nətəmimi tepət kotəni məmə tinimis. ²⁷ Mətəu Iesu təmeapən maskəlim nəhlmın miuvi-pəri, kəni təhtul.

²⁸ Iesu təmuvən imə, kəni ilah pisin əmə rəhan min nətəmimi kəutəharəg, kəni kotətapuəh ohni məmə, “?Kərmə təhro iəkotəruru nəhgi pətigəmiən narmin tərəh əpəha?”

²⁹ Mətəu Iesu təni məmə, “Nəfakiən əmə təhrun nəhgi pətigəmiən narmin tərəh min əha lanəha.”

*Iesu təməni pətigəm min rəhan nimisiən
(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Kəni Iesu mine rəhan nətəmimi kəməhiet u ikinu kəni məhuvən=pən əpəha e nitəni Kaləli ikin, mətəu Iesu təsolkeikeiən məmə okəhrun məmə in əha ikin əha. ³¹ Təmol lanəha mətəu-inu tətəgətun rəhan min nətəmimi. Təməni məmə, “İəu Nəti İətəmimi, okegəhan=pən lak kəm nətəmimi kotohamu iəu iəkimis. Mətəu oiəkos nian kisil, kəni məpanəmiəgəh min.”

³² Kəni mətəu rəhan min nətəmimi kəsotəhrun vivien rəhan nəghatiən, kəni nikilah tinətəgin o nətəpuəhiən e nipəti nəghatiən rəhan.

*?Pəh in tepət e lah?
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Kəməhiet=pa əpəha Kapeniəm, kəni minautəhuvən imə kəti. Kəni Iesu təmətapuəh o lah məmə, “?Nak əha nəməutəni e suaru?”

³⁴ Mətəu kinotaulis o nuhalpiniən motəpnapin əmə mətəu-inu, e suaru kəməutəni məmə pəh in tepət e lah. ³⁵ Kəni Iesu təməhtiahu məharəg, kəni mauin e rəhan nətəmimi tueləf məmə okəhuva-to ohni, kəni təni=pən kəm lah məmə, “Iətəmi tolkeikei məmə in otepət e nətəmimi, in otəkeikei meiuaiu e lah kəni muva məmə in ioluək əmə kəti rəhalah.”

³⁶ Kəni mələs suakəku kəti muva mem aupən e lah, kəni maskəlīm məmə, ³⁷ “Kəni iətəmimi iətəm tatos e nikin agiən suakəku təhmen e inu, kəni tatol e nərgək, kəni təhmen əmə məmə tatos iəu e nikin agiən. Kəni iətəmimi iətəm tatos iəu e nikin agiən, kəni təhmen əmə məmə tatos iətəmi u iətəm təmahli=pa iəu.”

*Suah kəti təmol nati apispis
e nərgi Iesu
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Kəni Jon təməni=pən kəm Iesu məmə, “Iəgətun iəmotafu suah kəti tətəhgi pətigəm narmin tərəh min e nərgəm, kəni iəmotəniəhu mətəu-inu səniəmə kitah kəti.”

³⁹ Mətəu Iesu təni məmə, “Sotəniəhuiən, mətəu-inu nətəmimi rəfin nətəm kautol nati apispis min e nərgək, ko kəsotəni uəhaiən nəghatiən tərəh lak. ⁴⁰ Iətəmimi iətəm səniəmə rəhatah tikimir, in tolkeikei itah. ⁴¹ Iətəni pəhriən kəm təmah məmə, nəmə iətəm tətəsiru e təmah, mətəu-inu rəhak u itəmah, kəni Uhgın otətəou in o rəhan nolien təuvir u, nati əpnapin rəhan nasiruiən in

9:35 Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 **9:37** Mat 10:40

9:40 Mat 12:30; Luk 11:23

nati əkəku əmə təhmen e nəhu tətəfinə kəm təmah məmə nəkotəmnim.”

*Nati tol iətəmi tətəmei
e rəhan nəmiəgəhiən*

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kəni İesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Kəlkələh mən u kəutəhatətə lak, nəmə iətəmi kəti tol kəti təmei e rəhan nəmiəgəhiən uə rəhan nəhatətəiən, kəni iətəmi əha, Uhgın otol nalpiniən asoli kəm in. Kəni nalpiniən əha otəskasik tapirəkis nəmə kətu=pən kəpiel kəti e nentəuin, kəni kahtiuət lan əpəha ləuantəhi lokamnim məmə otamnim.

⁴³⁻⁴⁴ “Kəni nəmə nəhlməm tol ik natol təfagə, kəni təuvir məmə nəkətahtuv rəkis məraki lan.† Nəmə nəhlməm kətiəh əmə mətəu onəkös nəmiəgəhiən itulin, inu təuvir pək mapirəkis ağin məmə nəhlməm keiu mətəu okəraki=pən lam e nigəm asoli u naunun tikə.”‡

⁴⁵⁻⁴⁶ Kəni nəmə nəhlkəm kəti tol ik nətəmei e rəham nəmiəgəhiən, nəkətahtuv rəkis. Nəmə nəhlkəm kətiəh əmə mətəu onəkös nəmiəgəhiən itulin, inu təuvir pək mapirəkis ağin məmə nəhlkəm keiu mətəu okəraki=pən lam e nigəm asoli. §

9:41 Mat 10:42 † **9:43-44** Inu nəghatiən əuhlin iətəm tətəgətun məmə İesu tolkeikei məmə kitah okotəkeikei motol uək əskasik o nəpəhiən rəhatah nolian tərəh mən. Təhmen məmə kəutətahtuv rəkis nolian tərəh. Mətəu in təsolkeikeiən məmə okotərəkən niətəitah. ‡ **9:43-44** E kopi əuas mən nəuvein rəhan Niutestimin iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris əupən, katilpən nəghatiən kəti mən e fes 44 iətəm təhmen=pən əmə e fes 48. **9:43-44** Mat 5:30 § **9:45-46** E kopi əuas mən nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris əupən, katilpən nəghatiən kəti mən e fes 46 iətəm təhmen=pən əmə e fes 48.

47 Kəni nəmə nəhmtəm kəti tol ik nətəmei e rəham nəmiəgəhiən, nəkələs rəkis. Nəmə nəhmtəm kətiəh əmə mətəu onəkuvən ikin Uhgın tətarmənig ikin, inu təuvir pīk mapirəkis agin məmə nəhmtəm keiu mətəu okəraki=pən lam e nigəm asoli. 48 Kəni ikin əha, uhrəl mīn okotətu e nipəti nətəmimi ikin məsohmisiən, kəni nigəm tatus ilah kəni matuəu əmə kilpīn ko kəsohəpisiən nian kəti.

49 “Uhgın tətəarəgrəg=pən nigəm e nətəmimi təhmen əmə e sol kətəarəgrəg=pən e nauəniən.

50 “?Sol təuvir, mətəu nəmə otisiu, kəni kəruru məmə okəfən mīn nak pəh tətəhiən? Onəkotəkeikei motos sol u təhmen e nolkeikeiən e rəhatəmah nəmiəgəhiən, kəni motatig e nəməlinuiən nian rəfin.”

10

*?Təuvir məmə nipətan mīne nəman okotəpəh ilah mīn,
uə kəpə?*

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Kəni Iesu təmiet ikin əha kəni muvən miet=pən əpəha e nitəni əpəha Jutiə e nəven nitəni=pən e nəhu Jotən. Kəni nīmənin nətəmimi kəmotuhapumīn=pən mīn ilah mīn ohni, kəni tətəgətun ilah məmə inu tətəgətun ilah mīne nian mīn.

2 Kəni Farəsi nəuvein kəməhuva moteiuə əmə motətapuəh ohni məmə, “?Təhro? ?Rəhatah Lou tətəgəhan məmə iərman təhrun nəpəhiən rəhan pətan mol difos lan, uə kəpə?”

³ Mətəu Iesu təmətapuəh o lah məmə, “?Lou nak u Mosis təmələhu aupən kəm təmäh?”

⁴ Kəni mətəu kotəni məmə, “Mosis təmegəhan lan məmə nəmə iərman tətəpəh rəhan pətan, kəni təkəikei mətəi nauəuə kəti məfən kəm rəhan pətan məmə in tənəpəh minol difos lan, kəni ko mənahli pətigəm.”

⁵ Mətəu Iesu təni məmə, “Mosis təmətəi lou ko mətəu-inu rəhn-kapə təmäh tiəkis pək. ⁶ Mətəu e nətuəuinian, Uhgın təmöl natimnati, kəni mol iərman mine pətan. ⁷ O nati əha in əha, iərman otəpanəpəh rəhan tatə mine mamə, kəni mətəuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kəni ilau okiəuva nıpətilau kətiəh. Kəni rəueiu, ilau səniəmə keiu, mətəu kətiəh əmə. ⁹ Uhgın tınılpın ilau kınıəuva minuol kətiəh, kəni o nati əha, pəh iətəmimi kəti ko təsətahtuviən rəhalau natigian.”

¹⁰ Kəni Iesu mine rəhan nətəmimi kəməhuvən əpəha imə, kəni rəhan min nətəmimi kotətapuəh ohni o nati u. ¹¹ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Iətəmi tatol tifos mətəpəh rəhan pətan kəni matit min in pisin kəti, in tatol təfagə təräh e rəhan əhruahru pətan. ¹² Kəni təhmen min əmə, nəmə pətan kəti tətəpəh rəhan iərman kəni matitəu=pən in pisin kəti, in min tatol təfagə təräh e rəhan əhruahru iərman.”

*Iesu təməfaki o kəlkələh min
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Kəni nətəmimi nəuvein kəmotəmki kəlkələh min məhuva o Iesu məmə otələhu=pən nəhlmın e

lah mæfæn nœuviriæn ræha Uhgîn kəm lah. Mætəu rəhan mîn nətəmimi kəmautəniəhu ilah.

¹⁴ Mætəu nian Iesu təmeruh, kəni niəməha tol, mətahi ilah məmə, “Pəh kəlkələh mîn okəhuva ohniəu. Sotəniəhuiəni kəlkələh mîn u, mətəu-inu nətəmimi mîn u nīkilah təhmen əmə e niki kəlkələh mîn, ilah u Uhgîn tətarməniġ e lah. ¹⁵ Iatəni pəhriən kəm tətəmah məmə, nəmə iətəmi kəti təsolkəiġiən məmə oteiuaiu məhmen e kəlkələh mîn u kəti mupəh Uhgîn tarməniġ lan, ko in tətətiġ aġġiən Narməniġiən Rəha Uhgîn.” ¹⁶ Kəni mos kəlkələh mîn e nəhlmîn, kəni mələhu=pən nəhlmîn e lah məmə, “Pəh Uhgîn otəfiənə rəhan nœuviriæn kəm tətəmah.”

*Suah kəti rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)*

¹⁷ Nian Iesu tīnətaliuək matuvən, kəni suah kəti tətəmai u muva mīsin=pən nœulīn ohni məmə, “Iġġətun təuvīr, oiəkəkeiġi mol nak u məmə iəkos nəmiġġiən itulīn?”

¹⁸ Mætəu Iesu təni məmə, “?Təhro nətəni məmə iəu iətəmi təuvīr? Uhgîn pīsin əmə u in təuvīr, iətəmi kəti mîn tikə məmə in təuvīr. ¹⁹ Ik nīnəhrun rəkis lou mîn rəha Mosis məmə onəsohamuiən iətəmi, məsakləhiən, məsəiuəiən, məsakləhiən e pətān, onəkəkeiġi mīsiāi rəham tatə mīne məmə.”

²⁰ Mætəu suah u təni məmə, “Iġġətun, lou mîn u, iatol rəfiən ilah nian iəmatəkəku mətəuarus=pa u rəueiu mīne.”

²¹ Kəni Iesu tətəsal=pən əhruahru meh suah u molkeiġi pīk, kəni mənī məmə, “Nati kəti mîn əmə əha iġīn onəkol. Uvən mol nətəmimi kotos nəhmti

rəham nautə rəfin aɡin, kəni məfən məni lan kəm nanrah mɪn, kəni ik onəkos nəuviriən tepət əpəha e negəu e neai. Kəni muva, muərisig lak, mol məmə rəhak iətəmimi.”

²² Kəni nian suah u təmətəu nəghatiən u, kəni nəhmtin təməpəou, kəni nikin təməpəou pik ohni, matuvən mətəu-inu rəhan nautə tepət.

*Tiəkis o iətəmi rəhan
nautə tepət məmə otuvən
ima Uhgɪn*

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kəni Iesu təməsəl=pən meruh nətəmi mɪn əha ikɪn, kəni məni=pən kəm rəhan mɪn nətəmimi məmə, “!Nəman! Tiəkis pəhriən o nətəm rəhalah nautə tepət məmə okəhuvən motatig ahgəl e Narmənigiən Rəha Uhgɪn.”

²⁴ Kəni rəhan mɪn nətəmimi kəmotauit pik o nəghatiən rəhan, mətəu Iesu təməni mɪn məmə, “Nənətik mɪn, tiəkis pəhriən məmə iətəmi kəti otuvən matig ahgəl e Narmənigiən Rəha Uhgɪn.

²⁵ Tiəkis o kaməl* asoli məmə otuvən=pən e nɪpəɡ nitil, mətəu tiəkis pik aɡin o iətəm rəhan nautə tepət məmə otuvən matig ahgəl e Narmənigiən Rəha Uhgɪn.”

²⁶ Kəni rəhan mɪn nətəmimi kəmotauit pik ohni motəni məmə, “? Ei, mətəu pəh təhrun nosiən nəmiəgəhiən itulin?”†

* **10:25** Kaməl in nati miəgəh kəti iətəm in iahgin tapirəkis hos mɪne kau. Afin-to e tiksɪnəri. † **10:26** Narmiləh təmiuvig pik, mətəu-inu nɪkilah təhti məmə ilah u nətəm rəhalah nautə tepət, konu Uhgɪn tolkeikei pik aɡin ilah, mətəu-inu in tətəsiru e lah e nautə rəhalah.

²⁷ Kəni Iesu təməsəl=pən meruh ilah, kəni məni məmə, “Nak u, ko iətəmimi təsoliən. Mətəu Uhgın, in təhrun noliən natimnati rəfin.”

²⁸ Mətəu Pitə təni məmə, “Itimah iəmotəpəh rəfin rəhatimah natimnati məmə oiəkohuərisig lam.”

²⁹ Mətəu Iesu təni məmə, “Iətəni pəhriən, iətəmimi iətəm otəpəh rəhan nimə, uə pian mın, uə kakə mın, uə mamə, uə tatə, uə kəlkələh mın, uə rəhan niftəni ohniəu mine Nanusiən Təuvir, ³⁰ e nəmiəgəhiən rəha nəhue niftəni u, in otos nıtai lah uan-hanrit, inu nimə mın, mine pian mın, mine kakə mın, mine mamə mın, mine kəlkələh mın, mine niftəni mın – kəni in otos mın nərahien mın iətəm nətəmimi okotol kəm in. Kəni e nəmiəgəhiən vi iətəm otəpanuva, in otos nəmiəgəhiən itulin.

³¹ Mətəu nətəmimi tēpət u kautaupən u rəueiu, okəpanəhuərisig, kəni nətəmi u kautəhuərisig u rəueiu okəpanotaupən.”

Iesu təmāni mın məmə otəpanimīs

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kəni Iesu mine kəmotaliuək e suaru məutəri=pən əpəha Jerusiləm, kəni Iesu təmətaupən e rəhan mın nətəmimi, əmeiko narmilah təmiuvig pək ohni, kəni nətəmi kəmautəhuərisig e lah kəmotəgın. Kəni Iesu tit rəkis rəhan mın nətəmi tueləf məhuvən, kəni mətəni=pən nati nak iətəm okəpanol lan,

³³ məni məmə, “Otətəlig vivi-to lak. Rəueiu kınautəri minautəhuvən əpəha Jerusiləm, kəni okegəhan=pən lak iəu Nəti Iətəmimi e nəhlmi pris asoli mın mine nəgətun mın rəha Lou. Kəni okotəni məmə oiəkimīs, kəni okotəhlman=pən lak

e nəhlmi Nanihluə mɪn. ³⁴ Kəni okotəuvsan lak, kəni motagəh iəu, motalis iəu, kəni motohamu iəu. Mətəu e nian tatol kɪsɪl lan u, iəpanəmiəgəh mɪn.”

*Jemis mine Jon kəmuətapuəh məmə Iesu otol nati
kəti
kəm lau
(Mat 20:20-23)*

³⁵ Kəni Jemis mine Jon, nəti Səpəti mil, kəmiəuva o Iesu, kəni muəni=pən ohni məmə, “Iəgətun, iəkuolkeikei nati kəti məmə onəkol kəm tɪmlau.”

³⁶ Kəni Iesu təni məmə, “? Nəkuolkeikei nak məmə iəkol kəm təlau?”

³⁷ Mətəu kuəmə, “O nian nəkuva məmə onəkarməniɡ e nəhagəhagiən rəha nəsanəniən rəham, kəni iəkuolkeikei məmə onəkegəhan e tɪmlau kəti təharəg e nəhlməm maru kəni kəti təharəg e nəhlməm məuil, ikɪn mil ko ima nəsanəniən mine nisaiəiən ikɪn.”

³⁸ Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “Itəlau nəkuəruru nati nətuəni. ?Təhro? ?Itəlau, nɪkitəlau təhti məmə nəkuəhmen o nəmnimɪən e kap rəha nahməiən iəu oɪəkəmnɪm lan? ?Kəni muəhmen mɪn məmə okol bəptais e təlau e nahməiən məmə inu okol lak?”

³⁹ Kəni kuəmə, “! Əuəh, iəkuəhmen lan!” Mətəu Iesu təni məmə, “Pəhriən, onəkuəkeikei nəmnimɪən e kap iəu iəkəmnɪm lan. Kəni okol bəptais e təlau e bəptais iətəm okol bəptais lak lan.

⁴⁰ Mətəu o nəharəgiən e nəhlmək maru mine məuil, səniəmə rəhak məmə iəkəni. Ikɪn mil əha, ilau rəha nətəmimi u iətəm Uhgɪn təmol əpenə-penə o lah.”

*Iətəmi iətəm otepət
e nətəmimi
(Mat 20:24-28)*

⁴¹ Uərisig lan, rəhan nətəmi ten kəmotətəu nəghatiən u, kəni niəməha təmol ilah o Jemīs mine Jon. ⁴² Kəni Iesu təmauīn e rəhan mīn nətəmimi kəhuva, kəni təni=pən kəm lah məmə, “Itəmah nəkotəhrun məmə nətəmimi mīn u kotəni məmə okotepət e Nanihluə mīn, kautəfəri aru ilah, kəni nətəmi asoli rəhalah kautol nalkutiən asoli kəm rəhalah mīn nətəmimi.

⁴³ “Mətəu itəmah onəsotoliən lanəha. Nəmə itəmah kəti tolkeikei məmə in otepət e təmah, in otəkeikei muva məmə in ioluək əmə kəti rəhatəmah. ⁴⁴ Kəni nəmə itəmah kəti tolkeikei məmə in otit itəmah, kəni in otəkeikei muva məmə in iol əhrui kəti rəhatəmah. ⁴⁵ Kəni iəu mīn, Nəti Iətəmimi, iəməsuvaiən məmə nətəmimi okotol uək kəm iəu, mətəu iəmuva məmə iəkol uək kəm nətəmimi kəni məfən rəhak nəmiəghəiən məmə iəkītis ilah e rəhalah nolīən tərāh mīn.”

*Iesu təmol vivi nəhmti Patimiəs
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Kəni Iesu mine rəhan mīn nətəmimi, kəməhuva əpəha Jeriko. Kəni nian kinohiet mautəhuvən, kəni nətəmimi tepət kəməhuərisig e lah. Kəni suah kəti nəhmtin tərāh, tətəharəg e nīkali suaru, nərgin u Patimiəs nəti Timiəs. Nian rəfin tətəsiə e məni o nətəmimi. ⁴⁷ Nian təmətəu məmə Iesu iətəm Nəsərit tətaliuək e suaru mətəva, kəni təmagət əfəməh məmə, “!Əui, Iesu Mipī Tefit, asəkəhrui iəu masiru lak!”

⁴⁸ Kəni nətəmimi nəuvein kotearəg lan motəni məmə, “! Ei, sagətian!” motəni pau mətəu in təməha magət əfəməh pik mīn məmə, “! Mipī Tefit, asəkəhruin iəu masiru lak!”

⁴⁹ Kəni Iesu təhtul kəni məni məmə, “Otauin-pən-to e suah u məmə tuva.” Kəni motəni=pən kəm in məmə, “Ei, agian, məhtul, mətəu-inu Iesu tətəuin lam.”

⁵⁰ Kəni suah u təməraki e rəhan kot, miuwig-pəri məhtul muvən o Iesu. ⁵¹ Kəni Iesu tətəpuəh ohni məmə, “?Nəkolkeikei nak?” Mətəu təni məmə, “Iəgətun, iəkolkeikei məmə nəkol vivi nəhmtək pəh iəkeh nati.”

⁵² Kəni Iesu təni məmə, “Atuvən. Rəham nəhatətəian tinol vivi ik.” Kəni rəueiu agin mīn nəhmtin təməuvir, tinateh nati. Kəni minatitəu=pən Iesu məutan.

11

Iesu təmasuə e togki

mətuvən Jerusiləm

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Kəməhuvən iuəkir o Jerusiləm, iuəkir o lahuənu mil u Petfas mīne Petəni, mautəhuvən əpəha e Nītəuət Rəha Nigi U Olif, kəni Iesu təmahli=pən rəhan keiu iətəmimi mil kuaupən. ² Təməni=pən nəghatian u kəm lau məmə, “Onəkian əpəha e lahuənu əha kətəsəl=pən ikin. O nian nəkian əha ikin, kəni ko mueruh mīn nətī togki kəti kəsasuə əhanəhiən lan kəmohrain. Kəni nəkiatis muasig miəuva. ³ Kəni nəmə iətəmi kəti tətəni məmə, “?Onəkuəhro e nətī togki?” kəni nəkuəmə,

‘Iərmənig tolkeikei, kəni otəpanahli=pa mīn tuva uəhai əmə.’”

⁴ Ilau kəmian kəni mueruh nəti togki u kəmoħrain e nīkali suaru əpah iuəkīr o namtīhluə e nimə, kəni kiatis. ⁵ Mətəu nətəmimi nəuvein kəməutəhtul əha ikin kəni motətapuəh o lau məmə, “!Ei! !Nətiatis nəti togki u o nak?”

⁶ Kəni kəmuəni=pən nəghatiən rəha Iesu kəm lah, kəni kəmotegəhan=pən e nəti togki kəm lau. ⁷ Kəni kəmuasiɡ togki mian o Iesu, kəni muəpeg rəhalau kot muəhtərain nəhue togki u lan, kəni Iesu təmasuə lan.* ⁸ Kəni nətəmimi tepət kəmotepin rəhalah kot əpah e suaru, kəni nəuvein kəmotaiu məhuvən əpəha e nīkinati motətei nīmənati motəmki məhuva motepin əpah e suaru.† ⁹ Nətəm kəutaupən mīne nətəm kəutəhuərisig kəmotagət əfəməh məmə, “!Hosanə,‡ əni-vivi Uhgīn!

!Iərmənig Uhgīn tətətiɡ ilau iətəmimi u iətəm tətuvə e nərgīn!

¹⁰ !Pəh Uhgīn otəfən rəhan nəuviriən kəm suah u tətuvə məmə iərmənig təhmen e Tefit u tipitimah aupən!

!Hosanə o Uhgīn əpəha ilis e negəu e neai!”

* **11:7** Togki in nati miəgəh kəti təhmen e əhos əkəku. Iətəmi rəha nəluəgīniən otasuə e əhos kəti, mətəu iətəmi rəhan nətəligiən ləhtəni otasuə e togki. Nian Iesu təmasuə e togki, tətəgətun məmə in tətuvə e nəməlinuiən təhmen e Kig iətəm rəhan nətəligiən ləhtəni. Sek 9:9 tətəni məmə nian Məsaiə otuvə Jerusiləm, in otasuə e nəti togki kəti. † **11:8** Kəmotol lanəha tətəgətun=pən məmə kəutəfən nisiəiən. ‡ **11:9** Aupən nipəti nəghatiən u “Hosanə” təni məmə, “osmiəgəh.” Kəni mətəu uərisig lanko, nipətīn tinuva mīn, “əni-vivi.”

11:9 Sam 118:25-26

11 Kəni Iesu təmuvən əpəha Jerusiləm e Nimə Rəha Uhgın meruh rəfin natimnati mıtəlau. Mətəu mitigar tinaləlin rəkis, kəni tiet ilah rəhan mın tueləf nətəmimi mautəhuvən mın Petəni.

*Niği kəti fik iətəm nəuan tikə
(Mat 21:18-19)*

12 Kəni kəməni pa lauig lan, kohiet mın Petəni minautəhuvən Jerusiləm, kəni nəumis tınus Iesu. 13 Kəni təsal=pən e niği kəti fik tətəhtul əpəha isəu nəuветin nimalin tepət. Tuvən məmə otəhli nəuan kəti, mətəu nəuan tikə, nimalin əmə, mətəu-inu səniəmə nian rəha niği fik tətəuə lan. 14 Kəni Iesu təməni=pən kəm niği fik əha məmə, “Pəh nətəmimi kəsotun mınıən nəuam e nu mın rəfin.” Kəni rəhan mın nətəmimi kəmotətəu rəhan nəghatiən əha təməni. §

*Iesu təmahli pətigəm nətəmimi e Nimə Rəha Uhgın
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

15 Kəni kəməhuvən mohiet=pən əpəha Jerusiləm, kəni Iesu tuvən əpəha imə e Nimə Rəha Uhgın məhgi pətigəm nətəmimi kautol makit, kəni mahuvihin tepil rəha nətəm kautol senis e məni, mine stul rəha nətəmi kautol səlim e mak mın.* 16 Kəni məhtul pəsığ e nətəmimi məmə okəsotəmkian rəhalah natimnati məhuvən əpəha e Nimə ikin Rəha Uhgın. 17 Kəni təməgətun ilah məmə, “Kəmətei=pən e Nauəuə Rəha Uhgın

11:13 Luk 13:6 § **11:14** E Oltestimin mine Niutestimin, niği fik tətəgətun nətəm Isrel. * **11:15** Afin-to e tiksınəri “Nimə Rəha Uhgın” o nəhrunian natimnati nian Iesu təmuvən məhgi pətigəm nətəmimi e Nimə Rəha Uhgın. **11:15** Sek 14:21; Jer 26:1-15; Hos 9:15-16; Mal 3:1-5

məmə Uhgïn təni məmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakiən məmə nətəmimi e nītəni mīn rəfin okotəfaki=pa ikin kəm iəu.’ Mətəu itəmah nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakläh mīn.’ ”

¹⁸ Kəni pris asoli mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou kəmotətəu rəhan nəghatiən. Kəni kīnotəgin e Iesu mətəu-inu nian nīmənin nətəmimi kəmotətəu rəhan nəgətuniən, narmilah tiuvig pīk ohni. Kəni pris asoli mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou kīnotətəuīn məutəsəl e suaru kəti məmə okotohamu in. ¹⁹ Kəni nian tīnəhnaiuv, Iesu mīne rəhan mīn nətəmimi kohiet Jerusiləm mīnautəhuvən.

*Nīgi fik təmimīs mətəgətun nəhatətəiən rəha nətəmimi
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Kəni kəmāni lauig lan, kəməhuva mīn e suaru motafu nīgi fik əha tīnaukei rəkīs muvən mətəuarus əpəha e nəukətīn. ²¹ Kəni Pitə nīkin tīnəhti nəghatiən rəha Iesu e nīgi əha, kəni təni=pən kəm in məmə, “!Iəgətun, afu-to nīgi fik əpələ nəməni rah, kəni tīnaukei rəkīs!”

²² Kəni Iesu təmāni=pən kəm lah məmə, “Otəhatətə əmə e Uhgïn. ²³ Iətəni pəhriən kəm təmah məmə nəmə iətəmi kəti tətəhatətə pəhriən e Uhgïn, kəni otəni=pən kəm nītəuət əpəha məmə, ‘Uvən, miuvig pətīgəm əpəha ləuantəhi mamnim,’ kəni nəmə təsəniən e nīkin keiu, məhatətə əmə e Uhgïn, kəni nati u otol nīpəhriəniən. ²⁴ Kəni o nati u inu, iəkəni kəm təmah məmə, nəmə nəkotəfaki o

nati kəti kəni motəhatətə məmə onəkotos pəhriən, kəni onəpanotos rəfin nati u nəmotəfaki ohni.

25 “! E nian nəkotəhtul məutəfaki, mətəu nikitəmah nəuветin əha ikin tərəh mətəu-inu iətəmi kəti təmol nati kəti təsəhmenian e təmah, kəni otalu e rəhan nolian tərəh məsotalpiniən nitai təfagə tərəh rəhan. Otol lanəha pəh Uhgın əpəha e negəu e neai in otalu kəni mafəl rəhatəmah təfagə tərəh min.”†

?Pəh təmegəhan e Iesu məmə otol natimnati min əha?

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Kəni Iesu mine rəhan tueləf nətəmimi kəmohtəlig=pa min əpəh Jerusiləm. Kəni Iesu taliuək mətan əpəha e Nimə Rəha Uhgın, kəni pris asoli nəuvein, mine nəgətun min rəha Lou, mine nətəmi asoli rəha nətəm Isrel kəməhuva ohni. 28 Kəni kəutətapuəh məmə, “? Əni-to kəm timah məmə pəh təmegəhan lam natol natimnati min əha? ?Kəni pəh təmegəhan e nepətian əha, Uhgın uə iətəmmi əmə?”

29 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Oiakətapuəh-pinə-to nəghatian kəti kəm təmah, kəni nəmə nəkotuhalpın ko, kəni iəkəni=pinə məmə pəh təmegəhan e nepətian u məmə iəkol natimnati min əha. 30 ?Otəni-to məmə pəh təməni məmə Jon

11:24 Mat 7:7 † 11:25 E kəpi əuas min nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətei e nəghatian Kris aupən, nəghatian pişin kəti min əha ikin iətəm tatilpın nəghatian u mətəni məmə, “26 Mətəu nəmə itəmah nəsotaluiən, motaskəlim iəkis e nikitəmah nolian tərəh min rəha nətəmmi iətəm kautol e təmah, motalpın, kəni ko rəhatəmah Tate Uhgın əpəha e negəu e neai otəsəluian kəni malpın nolian tərəh min rəhatəmah.” 11:25 Mat 6:14-15

otol bəptais e nətəmimi? ?Uhgīn, uə iətəmimi əmə kəti?”

³¹ Kəni əmeiko kīnotəni-əni kəm lah mīn məmə, “? Ei, okotəni məmə nak? Nəmə okotəni məmə Uhgīn əha rəueiu, kəni otəni mīn məmə, kəni təhro kəməsotəhatətəiən e Jon. ³² Mətəu, ko kəsotəniən məmə iətəmimi əmə kəti.” Kəmotəni lanəha mətəu-inu ilah kəmotəgīn e nətəmimi iətəm kīnotəni rəkis nīpəhrīəniən e Jon məmə in iəni kəti rəha Uhgīn. ³³ Kəni kəmotəni=pən kəm Iesu məmə, “Itimah iəkotəruru.” Mətəu Iesu təni məmə, “Kəni iəu mīn, ko iəsəni pətīgəmiən kəm təmah məmə pəh təmegəhan e nepətīən məmə iəkol natimnati mīn əha.”

12

Nəghatīən əuhlin e nətəmimi kəutasum o nəua krep

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Kəni Iesu təməni nəghatīən əuhlin kəti kəm lah məmə, “Suah kəti təmasum e nəua krep, u nīləuīs katol wain e nəuan. Kəni mol kəlkəl e kəpiel tuvən mītəlau lan, kəni mol ikin kəti o noliən nīmei naliuək-alīuəkīən e nəua krep məmə nəhuīn otaiu kəni kol wain lan. Kəni mol nīmə kəti iətəm in ilīs məmə iətəmi otəri lan mətəsəl vīvī o nasumiən o nati miəgəh mīn mīne nətəmimi. Kəni təmegəhan=pən e nasumiən kəm nətəmimi məmə okotasum lan, kəni məuəri nəua krep, nəuətīn rəhan, nəuətīn rəhalah. Kəni miet muvən e naliuəkīən iki pīsīn kəti.*†

* **12:1** E Oltestimin, nasumiən rəha krep in tatol nəmtətīən rəha Isrel. † **12:1** Afīn-to e tiksīnəri “nasumiən rəha krep.” **12:1** Aes 5:1-2

2 “Matuvən, matuvən, kəni nian nıləuis u krep təmol nəuan kəni mınımarəg, iətəmi asoli təmahli=pən rəhan kəti ioluək məmə in otuvən meh nətəm kautol uək e rəhan nəsumiən məmə okotəhli nəua krep, kəni motəuəri motəfən rəha iətəmi asoli nəuvein. 3 Mətəu nətəmimi mın əha kəmotəhtul motəhti ioluək əha, kəni motahli=pən titəlig məsotəfəniən nəua krep nəuvein mınə kəm in.

4 “Kəni iətəmi asoli u tahli=pən mın rəhan kəti ioluək tuvən, kəni kotoh rəhn-kapə motol aulis in. 5 Kəni tahli=pən mın rəhan kəti ioluək tuvən, kəni kotohamu tımıs. İlah tepət kəməhuvən, kəni nətəmimi mın u kotohaein nəuvein, kəni motohamu nəuvein.

6 “Kəni kətiah əmə əha ikın ilau mın kətuatig, inu nətın keikei. Naunun, təmahli=pən nətın, kəni nıkin təhti məmə, ‘İlah okotəkeikei motısiəi nətık.’ 7 Mətəu təmuvən kəni nətəmimi mın u kotəni məmə, ‘İnu nətı iətəmi asoli iətəm otarmənig e nəsumiən nian rəhan tatə otımıs. !Pəh kəhuvən motohamu mın, kəni motarmənig e nəsumiən rəhan!’ 8 Kəni kəmotaskəlım motohamu, kəni motələs nıpətın məhuvən motəraki=pən lan əpəha ihluə e nəsumiən.”

9 Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “?İətəmi asoli u otol nak? Otuvən mohamu ilah kəni məfən mın nəsumiən u kəm nətəpısın mın nəuvein.”

10-11 Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Nəmotafın e Nauəuə Rəha Uhgın u, uə kəpə? Tətəni məmə,
‘Kəpiel u iətəm nətəmimi rəha nuvləkiniən nimə kəsotolkeikeiən motəpəh,

in tīnuva kəpiel keikei o noliən nimə.
Iərmənig təmol nati u,
kəni in nati təuvir agin e nəhmtitah.’ ”

¹² Kəni nətəmimi asoli kotolkeikei məmə okotaskəlīm Iesu motləfən e kaləpus, mətəu-inu tətəghati rah e lah e nəghatiən əuhlin u. Mətəu kīnotəgin e nīmənin nətəmimi kəni motəpəh, motəgim.‡

*?Təhruahru o nətəuiən takis kəm Sisə, uə kəpə?
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Farəsi mīn nəuvein mīne nətəmimi nəuvein e pati rəha Kig Herot Antipas, rəhalah mīn nətəmi asoli kəmotahli=pən ilah məmə okəhuva moteiuə e Iesu pəh təmei aru e rəhan nəghatiən.
¹⁴ Kəməhuva ohni kəni motəni=pən kəm in məmə, “Iəgətun, iəkotəhrun məmə ik iətəmi əhruahru. Noliən rəham o nətəmimi təhmen əhmen əmə o nətəmi asoli mīne nətəmimi əpnəpīn mīn rəfin əmə. Mətəni nīpəhriənīən mətəgətun nətəmimi e suaru rəha Uhgīn. ?Əni-to məmə təhruahru məmə iəkotətəou=pən takis kəm Kig Sisə, kəpmən asoli rəha nətəm Rom, uə kəpə? ?Oīəkotəkeikei motətəou=pən, uə kəpə?”

¹⁵ Mətəu Iesu tīnəhrun əmə məmə kəutəni əmə e nohlilah mətəu nīkilah tol pīsīn, kəni məni məmə, “?Təhro nəkotəni məmə onəkotol məmə iəkəmei e

12:10-11 Sam 118:22 ‡ **12:12** E nəghatiən əuhlin u, iətəmi rəha nasumiən tətəgətun=pən Uhgīn. Kəni nətəmimi nətəm kəutasum tətəgətun=pən nətəmi asoli rəha Isrel. Kəni noluek mīn kəutəgətun=pən iəni mīn rəha Uhgīn. Kəni nətīn tətəgətun=pən Iesu məmə otəmanimis. Kəni nalpīniən tətəgətun=pən nalpīniən iətəm otəpanuva o nətəmi asoli rəha Isrel. **12:13** Luk 11:53-54

rəhak nəghatiən? Otos-to məni kəti məhuva-to pəh iəkeh.”

¹⁶ Kəni kəmotos kəti məhuva, kəni təmətapuəh o lah məmə, “?Narmi pəh u, kəni nərgi pəh u e məni u?” Mətəu kotəni məmə, “Sisə, iətəmi asoli rəha Rom.”

¹⁷ Kəni Iesu təni məmə, “Natimnati rəha Sisə, okəfən kəm Sisə. Mətəu natimnati rəha Uhgın okəfən kəm Uhgın.”[§] Kəni narmilah təmiuvig mətəu-inu təmuhalpın vivi rəhalah nəghatiən.

*?Təhro iətəmimi tımis
kəni məmiəgəh mın?*

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kəni Satusi mın nəuvein kəməhuva o Iesu. E rəhalah nətəligiən, nətəmimi kəmohmis məsotəmiəgəh mınıən. Kəməutalkut o noliən məmə rəhalah nətəligiən in təhruahru, kəni tol lanəha, kəmotəni kəm Iesu məmə, ¹⁹ “Iəgətun, Mosis təmətəi rəkis lou kəti u təni məmə, ‘Nəmə iərman kəti otimis, kəni məpəh rəhan pətan, kəni məsuələsiən nətilau kəti mīne, kəni pian otəkeikei mit pətalimis əha, məmə okuələs nətilau kəti ko, kəni suakəku u otos nime rəhan tatə asoli əpəha tınımis rəkis.’

²⁰ “Kəni nəman ilah səpın, u rəhalah tatə kətiəh. Kəni iətəm tepət e lah təmaupən mit pətan kəti, kəni məsuələsiən nətilau kəti, kəni mımis. ²¹ Kəni iətəm təmuərisig tit pətalimis u, kəni məsuələsiən nətilau kəti mīne, kəni tımis mın. Kəni pialau iətəm

§ 12:17 Nətəligiən rəha nətəmimi məmə məni rəfin rəha Rom, in rəha iətəmi asoli rəha Rom. Kəni nətəligiən rəhatah məmə nəmiəgəhiən rəhatah mīne natimnati rəfin rəhatah, ilah rəha Uhgın. **12:17** Rom 13:7 **12:18** Uək 23:8 **12:19** Dut 25:5

tatuərisig e lau tol əmə nati kətiəh. ²² Mətuvən, matuvən kəni nətəmi mɪn u səpɪn ilah pialah mɪn kəmotit pətan u kəni ilah rəfin mohmɪs, kəni məsotələsiən nətɪlah kəti mɪne. Kəni pətan əpəha təmimɪs mɪn. ²³ ?Kəni o nian nətəmimi okotəmiəgəh mɪn e rəhalah nɪmisiən, kəni pətan əha rəha pəh, u ilah rəfin səpɪn kəmotit?”

²⁴ Mətəu Iesu təni məmə, “Itəmah nəmotəmkarəpən. ? Nəkotəhrun məmə onak? Mətəu-inu itəmah nəkotəruru Nauəuə Rəha Uhgɪn, kəni mautəruru mɪn nəsanəniən rəha Uhgɪn. ²⁵ Nian nətəmimi nətəm kəmohtmɪs okotəmiəgəh mɪn, ilah okotəhmen e nagelo mɪn əpəha e neai, kəni məsotit mɪniən pətan, mɪne məsotohtəu=pən mɪniən iərman. ²⁶ Kəni oiəkəgətun itəmah e iətəm tətəmiəgəh mɪn e rəhan nɪmisiən. Kəni nəmə təhro itəmah nəsotafin əhanəhiən nəghatiən əha kəmətei=pən e nauəuə rəha Mosis, tətəni nanusiən rəha Mosis nian nigɪ kəti nigəm təmatu. Kəni e nian əha, Epraham, mɪne Aisək, mɪne Jekəp kɪnohtmɪs rəkis nuvəh. Kəni Uhgɪn təməni=pən kəm Mosis məmə, ‘Rəueiu əha, iəu Uhgɪn rəha Epraham, mɪne Uhgɪn rəha Aisək, mɪne Uhgɪn rəha Jekəp.’ ²⁷ Tol lanəha, kəmləmiəgəh e narmilahal, nati əpnəpɪn kəmlimɪs e nɪpətɪlahal. Kəni tol pəhriən lanu mətəu-inu Uhgɪn, in Uhgɪn rəha nətəm kəutəmiəgəh, səniəmə rəha nətəm kəmohtmɪs əgɪn. Itəmah nəmotəmkarəpən pəhriən.”

*?Lou nak in tepət e lou mɪn?
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)*

28 Kəni iəgətun kəti rəha Lou təmətəharəg mətətəu ilah kəutəghati, kəni Iesu tətuhalpın vivi nəghatiən rəha Satusi mın. Kəni tuva o Iesu mətətapuəh ohni məmə, “?Lou əhro pəhruvən u in ilis aɡın kəni in məuvır məmə okotohtəu=pən?”

29 Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Lou u in ilis aɡın u okotohtəu=pən təni məmə, ‘! Otətəlig vivi-to itəmah nətəm Isrel! Uhgın u in rəhatah Iərməniɡ, in əmə in Uhgın. 30 Onəkolkeikei Uhgın u rəham Iərməniɡ e nıkim rəfin, mine nəmiəgəhiən rəfin rəham, mine nətəligiən rəfin rəham, mine nəsanəniən rəfin rəham.’ 31 Kəni lou iətəm tatuərisig lan təni məmə, ‘Onəkolkeikei ik mın nəuvein təhmen=pən əmə məmə natolkeikei aru ik.’ Lou kəti tikə mın tapirəkis lou mil əha.”

32 Kəni iəgətun əha rəha Lou təni məmə, “Iəgətun, rəham nəghatiən təhruahru. Nəməni pəhriən məmə Iərməniɡ əmə in Uhgın. Uhgın kəti mın tikə. 33 Kəni okotolkeikei Uhgın e nıkitah rəfin, mine nətəligiən rəfin rəhatah, mine nəsanəniən rəfin rəhatah, kəni motolkeikei kitah mın nəuvein məmə kotolkeikei aru kitah mın. Təuvır pik məmə okotohtəu=pən lou mil əha tapirəkis nuvan əhtuviən nati miəgəh mine sakrifais mın rəfin iətəm Lou tətəni.”

34 Kəni Iesu təmeh məmə rəhan nəghatiən teinatig pik, kəni təni=pən ohni məmə, “Ik nınuva iuəkır o Narməniɡiən Rəha Uhgın.” Kəni uərisig lan, ilah rəfin kınotəɡın e nətapuəh mınıən nəghatiən ohni.

*Məsaiə səniəmə mipi Tefit əmə,
mətəu rəhan min iətəmi asoli
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Nian Iesu təmətəgətun nətəmimi əpəha e Nimə Rəha Uhgın, kəni mətətapuəh o nəghatiən kəti o lah məmə, “?Təhro iəgətun min rəha Lou kotəni məmə Məsaiə u in mipi Kig Tefit? ³⁶ Narmın Rəha Uhgın təməfən neinatigiən kəm Tefit məmə otəni məmə, ‘İərməniğ Uhgın təməni=pən kəm rəhak İərməniğ məmə,
Əharəg u e rəhak maru, ikın ima nəsanəniən mine nisaiən,
mətəuərus=pən iəu iəkələs iahu rəham tikimır min məlin=pən ilah əpəha ləhtəni e nəhlkəm, məmə nətərməniğ e lah.’

³⁷ Tefit aru təməni məmə Məsaiə in rəhan İərməniğ. ?Kəni nəmə mipi Tefit aru əmə, kəni təhro matol rəhan İərməniğ?”

Kəni nətəmimi min u kəməutətəlig e Iesu kəməotagiən pik e rəhan nəghatiən.

*Nətəmimi okotətəu vivi ilah o nəgətun min rəha Lou
(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)*

³⁸ Nian Iesu təmətəgətun ilah, kəni məni məmə, “İtəmah onəkotəkəikei məutətəu vivi itəmah kəni məsotohtəu-pəniən noliən min rəha nəgətun min rəha Lou. İlah kətolkeikei məmə okəhuvən e nəpən əfəməh min rəha nəfəriən məmə nətəmimi okoteruh=pən ilah lan. Kəni nıkilah tətəgiən nian nətəmimi kəutəfəri nəhlmi lah kəm lah e nisaiən əpəha e makit. ³⁹ Kəni əpəha imə e nimə rəha nuhəpuminian, kətolkeikei məmə okotəharəg əupən

əpəha təuvir ikin. Kəni e nian rəha lafet, ilah kotolkeikei məmə okəhuvən motəharəg aupən ikin nisialən ikin. ⁴⁰ Kəni motakləh e nimə mīn rəha pətəlimis mīn, kəni moteiuə əmə məutəfaki əfəməh məmə okotol pəh nətəmimi kotisiai ilah, mətəu okəmanol nalpinian kəm lah tapirəkis.”

Məni rəha pətəlimis
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Kəni Iesu təmətəharəg əpəha e Nimə Rəha Uhgīn iuəkīr o bokis kətəfən məni ikin, materuh nətəmimi tepət kəutəraki=pən e məni rəhalah. Kəni nətəmi rəhalah nautə tepət kəutəraki=pən e məni asoli mīn. ⁴² Kəni pətəlimis kəti ianrah təməfən məni əkəku keiu əmə.* ⁴³ Kəni Iesu təmauīn e rəhan mīn nətəmimi kəhuva kəni məni məmə, “İətəni=pīnə kəm təmah məmə pətəlimis əha ianrah pəhriən, mətəu təmərakī=pən e məni asoli tapirəkis rəha nətəmimi mīn rəfin. ⁴⁴ İlah kəmotəraki=pən e rəhalah məni, mətəu tepət mīn əpəha lahuənu. Mətəu pətəlimis u iətəm in ianrah pəhriən, in təməfən rəfin məni rəhan o nosiən nəhmti niğīn nauəniən, kəni tikə mīn əha ikin.”

13

Iesu təni məmə
Nimə Rəha Uhgīn otəmei
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimə Rəha Uhgīn, kəni rəhan kəti nətəmi tueləf təməni=pən ohni məmə,

* **12:42** Məni u təhmen=pən e tuenti vatu. **12:43** 2Kor 8:12

“!Iægætun, afu-to kəpiel asoli mīn mīne nimə mīn kotəuvir!”*

² Kəni mətəu Iesu təni məmə, “Itəmah nauteh natimnati mīn əha, mətəu nian otətuvə iətəm nimə mīn əha, nətəmimi okotoharəg-rəg kəpiel mīn e lah. Ko kəpiel kəti təsəməhliən e nimein.”

Nahməiən asoli otuva
(*Mat 24:3-14; Luk 21:7-19*)

³ Uərisig lan, Iesu təmuvən mətəharəg əpəha e Nītəuət Rəha Nīgi U Olif ikin kəhrun neruhiən Nimə Rəha Uhgīn e nītəni=pən. Kəni Jemis, Jon, Pitə mīne Antiru kəməhuva ohni ilah pīsīn əmə. ⁴ Kəni kəmotətəpuəh ohni məmə, “?Əni-to məmə natimnati mīn əha okəhuva nəhgīn? ?Kəni nəmtətīən əhro u otol pəh iəkotəhrun məmə tīnol nian əhruahru əha rəueiu rəha natimnati mīn əha?”

⁵ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Onəutətəu vivi itəmah o nətəmimi, məsotegəhaniən məmə koteiuə e təmah. ⁶ Kəni mətəu nətəmimi tepət okəpanəhuva e nərgək, kəti otəni məmə in Məsaiə, kəti otəni məmə in, kəni moteiuə e nətəmimi tepət.

⁷ “Kəni nəmə nəkotətəu məmə nətəmimi nəuvein kəutəməu əpəha iuəkīr o təmah, kəni motətəu mīn nəuvein mīn əpəha isəu kəutoh ilah mīn, mətəu nəgənməpītəmah otəsəginīən. Natimnati mīn əha okotaupən məhuva pəhriən, mətəu səniəmə naunun nian əha tīnətuvə. ⁸ Nītəni asoli mīn okotəluagin, kəni kəntri mīn okotoh mīn ilah mīn, kəni nəmig asoli otələuəl ikin mīn rəfin, kəni

* **13:1** Inəha Nimə Rəha Uhgīn ikin, kəmol nimə mīn e kəpiel asoli mīn. Nəuvein rəhalah nəfigəmīən təhmen e fote-faif-tausīn kilo.

13:2 Luk 19:44

nəumis asoli otus nətəmimi; mətəu natimnati min əha nətəuiniən əmə rəha nahməiən iətəm otəmanuva, kotəhmen əmə e pətan iətəm təmol nərfın, kəni minətəuini mətətəu nahməiən məmə otəsuvəhiən temək.

⁹ “Onətətəu vi itəmah. Okələs itəmah kan nəkotəhtul e nəhmti kaunsil, kəni okoh itəmah əpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən min, kəni onəkotəhtul aupən e kig min mətəu-inu rəhak min u nətəmimi itəmah. Kəni onəkotəni pətigəm iəu kəm lah. ¹⁰ Mətəu okaupən kəni pətigəm Nanusiən Təuvir kəm nətəmimi ikin min rəfin ko, kəni naurun nian təmanuva.

¹¹ “Nəmə kəhuva motələs itəmah kətan məmə onəkotəhtul e kaunsil, kəni nikitəmah təsəhti pikian məmə onəkotəni nak. E nian əhruahru əha, onəkotəni pətigəm əmə nəghatiən u Uhgın otəfinə kəm təmah, mətəu-inu nəghatiən u onəkotəni, səniəmə rəhatəmah nəghatiən, mətəu rəha Narmin Rəha Uhgın otəfinə.

¹² “Nətəmimi okotegəhan=pən e pialah əhruahru min kəm rəhalah tikimir min məmə okotohamu ilah, kəni tatə min okotol min lanəha kəm nenətilah əhruahru min, kəni kəlkələh min okotəhtul motol nolian əhmen min əmə kəm rəhalah tatə mine məmə min məmə okotohamu ilah. ¹³ Nətəmimi rəfin okotəməki e təmah o nərgək. Mətəu iətəmi otəhtul əskasik mətəuarus=pən natimnati min əha okotol naunun, kəni Uhgın otosmiəgəh.”

Nəməiən asoli əpəha Jerusiləm
(*Mat 24:15-28; Luk 21:20-24*)

14 “Nian əha, onəkoteruh ‘nati iətəm Uhgın tətəməki lan əpəha e Nimə Rəha Uhgın, kəni nati u tatol Nimə Rəha Uhgın təsasimiən.’ (Iətəmi tətəfin nəghatiən u, in otəkeikei məsal lan məhrun nıpətın.) Kəni e nian əha, nətəm Jutiə okotəkeikei motaiu motagim=pən e nıtəuət mın. 15 Iətəmi tətəmeig ihluə e rəhan nimə ko təsuvən minian e nıpəgnəua nimə məmki rəhan natimnati. Otaiu əmə magim. 16 Nəmə iətəmi tətəsum, kəni ko təsuvəniən lahuənu o rəhan napən mos. Otaiu əmə magim.

17 “! Kəsi! Nahməiən asoli o nıpətan nətəm kəmotol nərfilah mine nıpətan kəutəfən nah kəm nəpəou mın. E nian əha okotos pik nahməiən. 18 Otəfaki əsanən kəm Uhgın məmə natimnati mın əha okəsəhuvaian e nian rəha nətəpuian, inəha nian rəha nımətagi asoli mine nuhuən mine, 19 mətəu-inu e nian əha, nahməiən asoli kəseruh əhanəhiən kəti mine tol lanəha e nian Uhgın təmətuəuin mol natimnati mətəuarus=pa u rəueiu mine. Kəni okəseruh minian nahməiən asoli kəti tol mın lanəha. 20 Mətəu Uhgın təmətəi əkuəkir nian əha. Nəmə təməsətəi əkuəkirian, kəni ko iətəmi kəti təsəmiəgəhiən. In təmətəi əkuəkir rəkis nian əha o rəhan mın nətəmimi nətəm tınitəpın rəkis ilah məmə rəhan mın.

21 “E nian əha, nəmə iətəmi kəti otəni məmə, ‘! Afu-to Məsaiə əpəha!’ uə ‘! Afu-to in əpəl’ mətəu onəsotəhatətəian lan. 22 Onəsotəhatətəian lan mətəu-inu, Məsaiə eiue nəuvein, mine iəni eiue mın, ilah okəhuva motol nəmtətian mın mine nati

apɪspɪs mɪn. Nəmə ilah kotəhrun noliən, okotalkut məmə okotiuvi rəkis nətəmimi mɪn u nətəm Uhgɪn təmɪtəpɪn rəkis ilah. ²³ ! O natimnati mɪn əha, onəkotətəu! Mətəu iəmaupən rəkis mənɪ pətigəm rəfin natimnati mɪn əha kəm təmah.”

Nian rəha

Nətɪ Iətəmimi otuva

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Kəni e nian nahməiən asoli əha otikə, kəni mitigar otəpɪs, kəni məuig otəsasiəiən,

²⁵ kəni məhau mɪn e neai okotəmei kəni natimnati asoli mɪn ikin e neai okotəlauəl.’

²⁶ Kəni nətəmimi okotafu iəu Nətɪ Iətəmimi oiəkuva e nəpuə e rəhak nəsanəniən mine nepətɪən əhagəhag asoli rəhak iətəm otasiəgəpɪn rəfin iəu.†

²⁷ Kəni e nian əha, iəkahli=pən nagelo mɪn rəhak kəhuvən motəmki nətəmi mɪn u Uhgɪn təmɪtəpɪn ilah məhuva motoriarun əmə ilah kətɪəh. Nagelo mɪn okəhuvən e nətəni mɪn rəfin agɪn e nəhue nɪftəni məmə okotəmki ilah.

Kəruru nian iətəm

Nətɪ Iətəmimi otuva lan

(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)

²⁸ “Nikitəmah otəkeikei mətəhti nigi u fik. Nian əhruahru iətəm nəhlmin mɪn kinəutətəuəuin mauteviə, kəni nimalin mɪn kinəutəpɪlɪl, itəmah nəkotəhrun məmə nian əha inəha iətəm nəkotasum lan rəhatəmah. ²⁹ Kəni e noliən əhmen mɪn əmə, nian nəkoteruh məmə natimnati mɪn u kinəutəhuva, kəni nəkotəhrun əmə məmə otəsuvəhiən agɪn iəkuva mɪn.

13:22 Nəh 13:13 **13:25** Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † **13:26**
Afin-tu Dan 7:13 **13:26** Nəh 1:7 **13:27** Mat 13:41

30 “Iatəni pəhriən kəm təmah məmə nətəmimi nətəm kəutatig u rəueiu, ko kəsəhmis rəfiniən mətəuarus natimnati min əha okəhuva motol nipəhriəniən lan.‡ 31 Neai mine niftəni okiakə, mətəu nəghatiən min rəhak ko kəsəhkəiən. 32 Iətəmi kəti təsəhruniən nian uə auə əhruahru rəha natimnati min əha. Nagelo min əpəha e neai kotəruru, kəni iəu min Nəti Iətəmimi iəkəruru. Mətəu Tatə Uhgın əmə in təhrun nian əhruahru əha.

Itəmah onəkotətəu vivi itəmah
(Mat 24:42-44)

33 “Onəutətəu vivi itəmah məutair, mətəu-inu itəmah nəkotəruru nian əha rəhak oiəkuva lan məmə otuva nəghin. 34 Otəhmen e iətəmi asoli kəti tatuvən məmə otaliuək əpəha iki pisin kəti, kəni məlin rəhan min noluek məmə okəutatig o rəhan min natimnati, kəni məfən rəhalah min uək kətiəh kətiəh. Kəni məni=pən kəm iətəmi e namtiəluə məmə otətair.

35 “Kəni itəmah onəutatig məutair məutəsəl mətəu-inu itəmah nəkotəruru nian iətəmi asoli rəha nimə u otuva lan. Kəruru məmə otuva ləhnaiuv, uə o lapin, uə o fətukai tinətəri, uə mitigar tinətəri. 36 Kəruru, kəmə təhro otuva ueiuəhai əmə. !Təsəviriən məmə nəkotapili nian in otuva! 37 !Mətəu nəghatiən min u iətəm iətəni=pinə kəm

‡ 13:30 Woning u e japtə 13 kəməhuva pəhriən təhmen e nu fote nian Iesu təmimis rəkis nian nətəm Isrel kəmotəməu ilah nətəm Rom. Kəni Rom təmos rəhan soldia min tepət tepət məhuva motoh rəhalah kəntri. (Mətəu nətəm kəutəfaki, ilah kəmotəhrun woning rəha Iesu e fes 14-16 kəni ilah kotagim.) Mətəu nəghatiən rəha Iesu tətəghati min o Naunun Nian min u kəmanəhuva. 13:35 Luk 12:38

təmah, iətəni mɪn kəm nətəmimi mɪn rəfin məmə
okəutair məutəsəl!”

14

*Nətəmi asoli kəməutəsəl
e suaru o Iesu məmə okotoh
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)*

¹ Nian keiu əmə əha ikin kəmanol lafet mil lan
rəha Pasova mine Piret U Is Tikə Lan. Kəni pris
asoli mɪn, mine nəgətun mɪn rəha Lou kəməutəsəl
e suaru o Iesu məmə okotələs oneuən motohamu.
² Kəni kotəni məmə okəsotoliən e nian rəha lafet
mətəu-inu məta nimənin nətəmimi okotorgəhu
nəmə kotəhrun məmə kəmotol nati kəti tərəh kəm
Iesu.

*Pətan kəti təməueiu
rəhn-kapə Iesu e səntə
(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)*

³ Kəni Iesu təmətatig əpəha Petəni ima Saimon
u leprosi təmatol aupən. Nian təmətauən, kəni
pətan kəti təmos səntə kəti təməri e pətəl u kəmol
e kəpiel iətəm nəhmtin tiəkis, kətəni məmə ala-
pastə. Səntə u, nəmiəvin təuvir, kəni nəhmtin
tiəkis, kəmol e noki nard, niggi kəti. Kəni pətan
əha təməhti rəkis, məueiu rəhn-kapə Iesu e səntə
əha. ⁴ Kəni nətəmimi nəuvein kəməutəharəg əha
ikin, niəməha təmol ilah, kəni mautəni=pən kəm
lah mɪn məmə, “?Təhro tətərəkɪn səntə? ⁵ !Nəmə
tol səlim lan təhrun nosiən məni asoli təhmen e
tri-hanrit tənariəs,* məhrun nəfəniən kəm nanrah
mɪn!” Kəni məutahi pətan u.

14:3 Luk 7:37-38 * **14:5** “Tənariəs,” inu məni rəhalah,
təhmen e vatu rəha Vanuatu. Rəueiu, tri-hanrit tənariəs təhmen e
tri-hanrit-tausin vatu (300,000 vatu).

⁶ Mətəu Iesu təni məmə, “!Otəpəh-tə! ?Nəutahi onak? In təmol nati təuvir kəm iəu. ⁷ Nian min rəfin itəmah nanrah min nəutatig, kəni nəmə nəkotolkeikei, nəkotəhrun nasiruiən e lah. Mətəu iəu iəsətiğiən nian rəfin kitah min itəmah. ⁸ Pətan u təmol nati u in təhrun. Təməueiu nipətik məmə otol əpenə-penə o nian okitənim iəu. ⁹ İətəni pəhriən kəm təmah məmə, ikin min rəfin okətanus pətiğəm Nanusiən Təuvir, kəni okətanus min nati u pətan u təmol məmə okəsəluian lan.”

*Jutəs təməni məmə otegəhan e Iesu
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Kəni Jutəs Iskariot in e nətəmi tueləf rəha Iesu, təmuvən meruh pris asoli min məmə otegəhan=pən e Iesu kəm lah. ¹¹ Nian kəmotətəu rəhan nəghatiən, kəni kəmotagiən ohni, motəni məmə okəmanotəfən məni kəm in. Kəni Jutəs təmətəhtahnin əmə nian təuvir məmə otuva kəni tegəhan e Iesu lan kəm lah.

*Nol əpenə-penəian
o lafet rəha Pasova*

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuva o noliən lafet rəha Piret U Is Tikə Lan, kəni kinatətuəuin noliən lafet, kəni noliən rəhalah katoh sipsip o lafet rəha Pasova. E nian əha, nətəmimi min rəha Iesu kəməhuva ohni motəni məmə, “?Nəkolkeikei məmə iəkəhuvən iə motol əpenə-penə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Pasova?”

¹³ Kəni Iesu təmahli=pən rəhan keiu iətəmimi mil məmə, “Onəkian əha taun mueruh iətəmi kəti

tətaharu pəri pətəl asoli kəti təmətu=pən nəhu lan, kəni nəkuıtəu=pən. ¹⁴ Əpəha e nimə iətəm tatuvən=pən ikin, kəni nəkuətəpuəh o iətəmi asoli rəha nimə ko məmə, “?Iəgətun təni məmə nəuan u in pəhruvən məmə itimah in, mine rəhan min nətəmimi iəkotauən ikin e lafet rəha Pasova?” ¹⁵ Kəni in otəgətun nəuan asoli u in ilis aɡin kınəlın vivi rəkis natimnati ikin. Onəkian əmə muol niɡtah ikin nauəniən.”

¹⁶ Kəni kəmian e taun mueruh natimnati təhmen=pən əmə məmə inu Iesu təməni mine. Kəni ilau kəmuol əpenə-penə nauəniən ikin məmə rəha lafet rəha Pasova.

*Iesu təməni pətiɡəm məmə Jutəs otegəhanpən lan
(Mat 26:20-25; Luk 22:14,21-23; Jon 13:21-30)*

¹⁷ Tınəhnaiuv, Iesu mine rəhan min nətəmimi tueləf kəməhuva, ¹⁸ məutauən e tepıl. Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Iətəni pəhriən kəm təmah məmə itəmah kəti u ikinu rəueiu kəutauən pəti kitah min, otegəhan=pən lak kəm rəhak min tikimir.”

¹⁹ Kəni rəhan min nətəmimi nıkilah təməpəou aɡin, kəni məutətapuəh kətiəh kətiəh ohni məmə, “?Ei, Iərməniɡ, pəh u? !?Iəu!?”

²⁰ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah əmə kəti u nətəmi tueləf u in tətəuveri pəti pıret e dis kətiəh matun. ²¹ Kəni iəu Nəti Iətəmimi oiəkəkeiki mimis məmə inu Nauəuə Rəha Uħin təməni lak mine, mətəu kəsi o iətəmi u iətəm tatol kəuıt kəsua iətəm otegəhan=pən lak Nəti Iətəmimi. !Təməuvır əmə məmə in təməsair=paıən!”

*Iesu mine kəmotauən
e lafet rəha Pasova*

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²² E nian kəmətauən, Iesu təmos p̄iret məfaki məni tagkiu ohni kəm Uhḡin, kəni məhapu məfən kəm lah məni məmə, “Otos, inu n̄ip̄etik.”†

²³ Matig mos m̄in kap wain məfaki məni tagkiu ohni kəm Uhḡin, məfən kəm lah, kəni ilah rəfin kəmotəmn̄im=pən lan. ²⁴ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Inu n̄irak iətəm tatol məmə n̄əniəskasikiən rəha nasiruiən in tətəhtul mətəmiəgəh. N̄irak u otaiu o nətəmiimi tepət məmə otafəl rəkis rəhalah təfagə tərāh m̄in. ²⁵ Iətəni pəhriən kəm təmah məmə oiəsəmn̄im m̄iniən wain u mətəuarus=pən oiəmanəmn̄im m̄in ikin Uhḡin otarməniiḡ ikin.”

²⁶ Kəni kəmotani nəpuən əfaki kəti, uərisiḡ kohiet məhuvən əpəha e N̄itəuət Rəha N̄igi U Olif.

*Iesu təməni p̄ətiḡəm məmə Pitə otəni məmə in
təruru in*

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah rəfin u onəpanotaḡim motəpəh iəu mətəu-inu Nauəuə Rəha Uhḡin tinəni rəkis aupən məmə Uhḡin otəmanoh iətəmi rəha nəsalien e sipsip̄ m̄in, kəni sipsip̄ m̄in okotaiu kətiəh kətiəh. ²⁸ Mətəu nian iəkəmiəgəh m̄in e n̄imisiən, iəkaupən muvən əpəha Kaləli, kəni itəmah nəmanəhuərisiḡ.”

† **14:22** P̄iret m̄ine wain uə jus in n̄əmtətien e n̄ip̄əti Iesu m̄ine n̄ira Iesu, kəni mətəsiru e tah məmə kautətəliḡ e nati nak Iesu təmol kəm tah e n̄igi kəməluau. Mətəu n̄iməfaki m̄in nəuvein kotəni məmə p̄iret u m̄ine wain kətiəuva n̄ip̄əti Iesu m̄ine n̄ira Iesu agin. **14:24** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1Kor 10:16; Hip 9:20 **14:27** Sek 13:7

14:28 Mat 28:16; Mak 16:7

²⁹ Mətəu Pitə təni məmə, “Nati əpnapin ilah rəfin okotagim rəkis lam, mətəu iəu əmə ko iəsagim rəkisiən lam.”

³⁰ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Iətəni pəhriən kəm ik məmə o lapin əmə u, nian mənig otəsəkəkə əhanəhiən mau keiu, kəni ik onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.”

³¹ Mətəu Pitə təməni əskasik məmə, “Nati əpnapin iəkəkeiki mimis kilau min ik, ko iəsəniən məmə iəkəruru ik.” Kəni rəhan rəfin nətəmimi kotəni min təhmen e Pitə.

*Iesu təmuvən mətəfaki
əpəha Ketsəməni*

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kəni lapin kəməhuvən əpəha ikin kəti nərgin u Ketsəməni, kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Otəharəg u ikin u, pəh iəkuvən mətəfaki.”

³³ Kəni mit Pitə, Jemis mine Jon məhuvən, kəni nikin tinətəhmə pik, kəni tinətəu tərəh agin. ³⁴ Kəni təni məmə, “Nikik tətəhmə pik, kəni iuəkir iəkimis lan. Ələharəg u ikinu kəni məhlair əmə.”

³⁵ Kəni muvən min nəuvetin meiuaiu məməi e niftəni mətəfaki məmə, “Nəmə suaru kəti min əha ikin, pəh nian əfigəm u otəsuvaiən ohniəu.”

³⁶ Kəni mətəfaki məmə, “Apə,” (u nipətin u təni məmə rəhak tatə), “ik nəkəhrun noliən natimnati min rəfin. Əui, os rəkis nahməiən min u iətəm okəmanəhuva. Mətəu nəsolian rəhak nətəligiən, mətəu ol nati nak iətəm ik əmə nəkolkeikei.”

³⁷ Kəni mitəlig=pa. Mətəu rəhan iətəmimi mi-lahal kəhlapili. Kəni təni=pən kəm Pitə məmə, “?Saimon, nətəpili, uə? ?Təhro nəsairiən-to auə

kətiəh əmə?” ³⁸ Kəni məni=pən kəm lahal məmə, “Onəklair məhləfaki maleh vivi məmə onəsləmeipəniən e nəfeifeiən. Nikitəmahal tolkeikei, mətəu nīpətītəmahal təpəou.”

³⁹ Kəni təməpəh mīn ilahal, mītəlig=pən mīn mətəfaki mətəni əmə nati kətiəh. ⁴⁰ Kəni mītəlig=pa mīn, mətəu kīnlapīli mīn, mīnləruru nairiən, kəni mīnləruru məmə okīhləni=pən nak kəm in.

⁴¹ Təmuvən mīn kəni mītəlig=pa mau kīsīl, mətəu kəhlapīli, kəni təməni=pən kəm lahal məmə, “? Nəhlapīli əhanəh məhləmeig? !Nəhmen! Nian tīnuva məmə iəu Nəti İətəmimi okegəhan=pən lak e nəhlmī nətəm nol təfagə tərah. ⁴² !İhləhtul-tə, kautəhuvən! Lahfu-to, iətəmimi u tətəgəhan=pən lak e nəhlmī tikimīr mīn, əpəha tətuvə.”

*Tikimīr mīn rəha İesu kəmotaskəlīm in
(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)*

⁴³ İesu təmətəghati əhanəh, kəni Jutəs in e nətəmi tueləf rəhan mīn‡ tətəupən e nīmənīn nətəmimi. Nəuvein kotəmki nau rəha nəluaginīən, mīne neim məhuva. Nətəmi mīn u, pris asoli mīn, mīne nəgətun mīn rəha Lou, mīne nətəmi asoli rəha nətəm İsrəl kəmotahli=pa ilah. ⁴⁴ İətəmi u tətəgəhan e İesu kəm lah təməni rəkīs kəm lah məmə, “İətəmi əha iəköl nəmtətīən kəti rəha nolkeikeiən lan, nəkotəhrun əmə məmə iətəmi əha in əha. !Nəkotaskəlīm motos məhuvən motaskəlīm vivi!”

⁴⁵ Kəni əmeiko Jutəs təmuva iuəkīr o İesu, kəni məni məmə, “İəgətun,” kəni mol nəmtətīən

‡ **14:43** Inu Mak təmsīmaru mīn, məni məmə Jutəs in mīn iətəmimi tueləf kəti rəha İesu. In tolkeikei məmə təgətun əhruahru məmə nolīən rəha Jutəs in tərah pəhriən agin. In tatol kəuit kəsua.

rəha nolkeikeiən lan. ⁴⁶ Kəni nətəmimi mīn əha kəməhuva motaskəlīm tiəkis. ⁴⁷ Mətəu ilah kəti rəha Iesu təmatəhtul iuəkīr o lah təmeuvi nau rəha nəluaginīən e nimein maut-aut əmeiko mauəh e nau mohatuv rəkis matəlgi ioluək kəti lan rəha pris asoli agin.

⁴⁸ Kəni Iesu təni məmə, “?Təhro nəutəmki nau asoli rəha nəluaginīən mīne neim məutəhuva məmə onəkotələs iəu? ?Nikitəmah təhti məmə iəu iohamu itəmi kəti matol nəluaginīən o nələs iahuiən kəpmən, uə? !Kəpə! ⁴⁹ Nian mīn rəfin kitah mīn itəmah əpəha e Nīmə Rəha Uhgīn iətəgətun nətəmimi ikīn. ?Kəni nəkotəhro məsotaskəlīmīən iəu? Mətəu nati Nauəuə Rəha Uhgīn təmāni otəkeikei muva mol nīpəhrīənīən lan.”

⁵⁰ Kəni rəhan mīn rəfin nətəmimi kīnotəpəh in, kəni motagim. ⁵¹ Kəni iətəm aluə kəti iətəm təmalkahu əmə e napən kəti matuərisig e Iesu, kəni nətəmimi nəuvein kəmotələs, motəmkarəpən lan, ⁵² kəni rəhan napən titis, taiu piəpiə əmə magim. §

*Iesu təməhtul
e nəhmti kaunsil mīn
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)*

⁵³ Kəni tətəpinəpu əhanəh, kəmos Iesu məhuvən əpəha ima pris asoli agin u kətuhapumīn rəfin pris asoli mīn, mīne nəgətun mīn rəha Lou, mīne nətəmi asoli rəha nətəm Isrel ikīn. ⁵⁴ Kəni Pitə tətən təlig-təlig matuərisig e lah muvən əpəha lahuənu ima pris asoli agin ikīn. Kəni təmuvən

14:49 Luk 19:47; 21:37; Jon 18:20 **14:50** Sam 31:11 § **14:52**
Nətəmimi tēpət kotəni məmə iətəm aluə u in Mak, in iətəmimi u təmətei nauəuə u.

əpəha e iat mətəharəg ilah soldia min rəha pris asoli agin mətətogəm e nigəm.

⁵⁵ Kəni pris asoli min mine nətəmimi rəfin rəha kaunsil kəmətəsəl e nəniən min nəuvein rəha Iesu məmə okotohamu ohni. Mətəu kəsotehiən kəti mine. ⁵⁶ Kəni nətəmimi tepət kəmoteiuə e Iesu, mətəu rəhalah nəghatiən tətaiu pişin pişin.

⁵⁷ Kəni nəuvein kotəhtul moteiuə lan məmə, ⁵⁸ “Təmətəu təməni məmə otərəkin Nimə Rəha Uhgın u nətəmimi əmə kəmotol e nəhlmiləh. Mətəu e nian tatol kisil lan, təmanuvləkin min nitain u kəsoliən e nəhlmītəmi.” ⁵⁹ Kəmotəni lanəha mətəu ilah min, rəhalah nəghatiən tətaiu pişin pişin.

⁶⁰ Kəni pris asoli agin təməhtul aupən e lah kəni məni=pən kəm Iesu məmə, “?Təhro nə səghatiən? ? Təhro e nəghatiən min əha iətəm kautəni pətigəm tətələs pikin ik?”

⁶¹ Mətəu Iesu təpnapin əmə mə səghatiən. Kəni pris asoli agin əpəha təməni=pən min məmə, “? Təhro? ?Ik Məsaiə u Nəti İətəmi kətəni-vivi?”

⁶² Kəni Iesu təni məmə, “! Əuəh, iəu u! Onəpanoteruh iəu Nəti İətəmi iətəharəg e nəven maru rəha Uhgın u iətəm rəhan nəsanəniən iahgin, kəni manoteh min iəu e nəpuə e neai iətuva.”

⁶³ Kəni pris asoli agin tearis rəhan napən min mətəu-inu in tolkeikei məgətun kəm nətəmimi məmə nikin təmərah o nəghatiən rəha Iesu, kəni məni məmə, “Okəsotəsəl minian iətəmi kəti məmə otəni min nati kəti lan. ⁶⁴ !Ninotətəu rəkis tətəghati rah e Uhgın! ?Nəutəhrətəlig? ?Okotəhro e suah u?” Kəni ilah rəfin kəmotəni məmə otəkeikei mimis.

65 Kəni kəmotol əuvsan Iesu, kəni nəuvein kəmotagəh lan, nəuvein kotəlis nəhmtin motoh kəni motəni məmə, “!Ei, ik iəni rəha Uhgın! !Əni-to məmə pəh u təmoh ik!” Kəni soldia mın rəha pris asoli aɡin kəmotem.

*Pitə təməni məmə
in təruru Iesu*

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-27)

66 Kəni Pitə təmətan əhanəh əpəha ləhtəni e iat. Kəni pətan mıtə kəti u in ioluək rəha pris asoli aɡin təmuva. 67 Kəni mafu tətətogəm e nigəm, kəni təmeruh mətiɡ Pitə kəni məni məmə, “!k mın itəlau Iesu iətəm Nasərit nəmətuan.”

68 Mətəu Pitə təmeiuə, kəni məni məmə, “!əkəruru nati ko nətəni,” kəni muvən mətəhtul əpəha e ket rəha iat. Kəni məniɡ kəti təkəkə.

69 Kəni pətan əha təmeruh mın in ikın əha, kəni məni=pən kəm nətəm kəutəhtul əha ikın məmə, “!Suah u in mın in ilah kəti.” 70 Mətəu Pitə təmeiuə mın.

Kəni təsuvəhiən, nətəmimi nətəm kəutəhtul əha ikın əha kəmotəni=pən mın kəm in məmə, “!Nipəhriən, ik mın ilah kəti mətəu-inu iəkotəhrun məmə ik iətəm Kaləli.”

71 Mətəu Pitə təməni məmə, “!Nəmə iəteiuə, pəh Uhgın otol nalpiniən əskasik kəm iəu,” kəni mos mın nonauvil məmə, “!!əkəruru suah kəha nəutəni!”

72 Kəni rəueiu aɡin mın məniɡ təkəkə mın, kəni nıkin təhti nəghatiən rəha Iesu məmə, “!Məniɡ otəsəkəkə əhanəhiən mau keiu, kəni ik onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.” Kəni Pitə tinətəu tərəh əmeiko mətasək.

15

Iesu tāmāhtul e nāhmti Pailat

(Mat 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Kēni ləplapin agin pris asoli min, mine nətəmi asoli rəha nətəm Isrel, mine nəgətun min rəha Lou, mine nətəmimi min rəfin rəha kaunsil kəmotuhapumın ilah min, kēni mautələhu nəghatian məmə okotohamu Iesu. Kəmotəni=pən kəm nətəmimi nəuvein məmə okotalis Iesu kēni motit məhuvən motəhlman=pən lan e nəhlmi Pailat, u kəpmən asoli rəhalah.

² Kēni Pailat təmətapuəh ohni məmə, “?Ik kig rəha nətəm Isrel?” Kēni mətəu Iesu tēni məmə, “Ik nətəni məmə tol lanko.”

³ Kēni pris asoli min kəmotəni pətīgəm noliən tepət lan. ⁴ Kēni Pailat təmətapuəh ohni məmə, “?Təhro nəsuhalpiniən? ?Nəmətəu kəmotəni pətīgəm nipəgnəmtin tepət lam?”

⁵ Mətəu Iesu təsəghati minian, məpnapin əmə, kēni Pailat narmin təmiuvig ohni.

Pailat tāməni məmə

Iesu otəkeikei mimis

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

⁶ E nu min rəfin, nian katol lafet lan rəha Pasova, noliən rəha kəpmən u Pailat məmə in otahli pətīgəm iətəmi kəti e kaləpus iətəm nətəm Isrel kəmotəni. ⁷ Kēni suah kəti, nərgin u Parəpəs, tətətig e kaləpus ilah in min nəuvein, mətəu-inu kəmotohamu iətəmimi e nian kəməutəluagin ilah kəpmən. ⁸ Kēni nīmənin nətəmimi kəməhuva o Pailat motəni=pən kəm in məmə otol əmə nati

kətiəh təhmen=pən e iətəm tatol nian mɪn, mahli pətīgəm iətəmi kəti e kaləpus.

⁹ Kəni Pailət təmətapuəh o lah məmə, “? Nəkotolkeikei məmə iəkahli pətīgəm kig rəha nətəm Isrel?” ¹⁰ Təməni lanəha mətəu-inu in tinəhrun rəkis məmə pris asoli mɪn kəmotəfən Iesu e nəhlmɪn mətəu-inu kautetet.

¹¹ Mətəu pris asoli mɪn kəmotəkeikei kəm nɪmənɪn nətəmimi məmə okotəuhlin nətəligiən rəhalah. Kəni ilah kəmotətapuəh o Pailət məmə otahli pətīgəm Parəpəs, mətəu səniəmə Iesu. ¹² Kəni Pailət təmətapuəh o lah məmə, “?Mətəu iəkəhro e suah u itəmah nəmotəni məmə in kig rəha nətəm Isrel?”

¹³ Kəni kəmotagət əfəməh məmə, “!Okətu-pəri e nigi kəməluau!”

¹⁴ Kəni Pailət təmətapuəh mɪn o lah məmə, “?O nak? ?Noliən tərəh nak u suah u təmol?” Mətəu kəmotagət əfəməh mɪn məmə, “!Okətu-pəri e nigi kəməluau!”

¹⁵ Kəni Pailət təmolkeikei məmə otol nɪkilah, kəni mahli pətīgəm Parəpəs, kəni məhlman=pən e Iesu e nəhlmɪ rəhan soldiə mɪn məmə okotalis kəni motətu-pəri e nigi kəməluau.

Soldiə mɪn kəmautol
mɪrə Iesu
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kəni soldiə mɪn rəha Pailət kotələs Iesu məhuvən əpəha imə e nɪmə asoli rəha kəpmən, kətəni məmə Praetoriəm. Kəni kəmotəuɪn rəfin e soldiə mɪn kəhuva mohtəlau lan. ¹⁷ Kəni məhuvən=pən e kot ərarəuv təhmen əmə e kot rəha kig, kəni motuerin-uerin nɪləuis iətəm tol

nihlīn nihlīn motol kəfəfau lan iətəm təhmen e kəfəfau rəha kig, kəni motəfəfau=pən lan kəm in. ¹⁸ Kəni motol mīrə kəni məutəuvsan lan məutəni məmə, “Itimah iəkotəfīnə nīsiaiən kəm ik, kig rəha nətəm Isrel.” ¹⁹ Kəni motoh rəhn-kapə e nəuanīgi, motagəh lan, motasiəulīn e nəulilah məutəfən nīsiaiən eiua kəm in. ²⁰ Nian kəmotol əuvsan rəkis lan, kəni motəpeg rəkis kot ərarəuv əha, kəni məhuvən=pən əhanəh e rəhan napən, kəni motit məhuvən məmə okotətu-pəri e nīgi kəməluau.

*Kəməhtipən Iesu
e nīgi kəməluau*

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Nian əha, e suaru, kəmoteruh suah kəti iətəm Sairəni, nərgīn u Saimon. (In tatə rəha Aleksantə mine Rufəs.)* Tətuvən Jerusiləm, kəni kotəkeikei kəm in məmə otələs nīgi kəluau. ²² Kəni kəmotit Iesu məhuvən əpəha ikin kəti kətəni məmə, Kolkotə, u nīpətīn təni məmə Louipīl-uipīl. ²³ Kəni kəmotəfən wain u kəmōl filəh-filəh ilau mərsīn u mīr məmə otəmnīm pəh təsətəuiən nahməiən e nīpətīn, mətəu təpəh nəmnīmīən.

²⁴ Kəni kəmotələs Iesu məhuvən motətu-pəri e nīgi kəməluau. Kəni motəuəri rəhan napən moturin tais ohni məmə pəh otos.

²⁵ Kəmotətu-pəri Iesu e nīgi kəməluau e nain klok ləplapīn, ²⁶ kəni motətəi rəkis nīpəgnəmtīn u kəmotəh lan məmə,

IN KIG RƏHA NƏTƏM ISREL

* **15:21** Kateruh lanu lan məmə nətəmimi mīn u Mak təmətəi nauəuə u tətuvən kəm lah, ilah kīnotəhrun rəkis Aleksantə mine Rufəs. Məta Rufəs pəhriən u Pol təməni e Rom 16:3. **15:21** Rom 16:13 **15:24** Sam 22:18

kəni motəhti=pən nəghatiən u e rəhan nigī kəməluau. ²⁷ Kəni iətəmimi mil keiu iətəm kətuəluagin kəm kəpmən matuoh nətəmimi, kəmətu-pəri ilau e nigī kəməluau, kəti e nīkalin maru, kəti e nīkalin məuil.†

²⁹ Kəni nətəmimi nətəm kəutaliuək e suaru, məuturin-urin rəhn-kapə lah kəm in məutəuvsan lan məutəni məmə, “Ei, ik nəməni məmə onəkərəkīn Nīmə Rəha Uhgīn kəni nian tatol kisil lan, nəmanuyləkīn mīn in pīsīn. ³⁰!Eiuaiu-to e nigī kəməluau ko, mosmiəgəh aru-to ik!”

³¹ Pris asoli mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou kəmotol əmə nati kətiəh motol əuvsan motəni məmə, “!Təmasiru e nətəmimi tepət, mətəu ko təsasiru aruiən lan! ³²Təuvīr pəh kitah koteruh-to Məsaiə u, kīg rəha nətəm Isrel, oteiuaiu e nigī kəməluau pəh kitah koteruh motəhatətə lan.” Kəni iətəmimi mil u kətuəhkul ilahal Iesu kīnatuəni mīn nəghatiən tərāh lan.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Kəni e tueləf klok mətəuarus=pən tri klok, napinəpuian təmeiuaiu mīrəuei nati. ³⁴ Kəni e tri klok ləhnaiuv, Iesu təmasək əfəməh e rəhan nəghatiən məni məmə, “!Eli, Eli! ?Lema sapaktəni?”‡ Nipətī rəhan nəghatiən təni məmə, “!Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ?Təhro nətəpəh iəu?”

† **15:27** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestimīn iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən pīsīn kəti mīn əha ikīn iətəm tatīlpīn nəghatiən u mətəni məmə, “28 Kəni nəghatiən iətəm Aisə təmətēi e Nauəuə Rəha Uhgīn tīnuva pəhriən. Tətəni məmə, ‘Kətəni məmə in iətəmi rəha nəhtīən lou.’ ” (Aes 53:12) **15:29** Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 ‡ **15:34** Afin-to e futnot e Mat 27:46 **15:34** Sam 22:1

³⁵ Nətəmimi nəuvein kəməutəhtul əha ikin kəməsotətəu vivian nəghatien u, kəmotəni məmə, “Otətəu-to. Tətauin e Elaijə.” ³⁶ Kəni ilah kəti təmaiu muvən miuvi=pən wain u tarfu e nati kəti timətmətig təhmen e kotin, məu-pəri e nəuanigi tuvən o Iesu məmə otəmnim. Kəni məni məmə, “Pəh-to kotəh-to məmə Elaijə otuva mələs iahu, uə kəpə.”

³⁷ Mətəu Iesu təmagət əfəmäh min, kəni rəhan nehagian tiet.

³⁸ Kəni əpəha e Nimə Rəha Uhgın, napən iətəm tətəhkul pəsığ e Ikin Tasim Agin Ikin, təməhapu nəuvetin keiu təmətuəuin əpəha ilis mətəuarus=pa əpəha ləhtəni. ³⁹ Kəni iətəmi asoli rəha soldia min iətəm təmatəhtul e nikali Iesu, təmeh məmə təmimis lanəha, kəni in təməni məmə, “!Nipəhriənien, suah u in Nəti Uhgın pəhriən!”

⁴⁰ Nipətan nəuvein kəməutəhtul isəu məutəsəl=pa maüteruh. İlah nəuvein u Meri Maktələ, mine iahuni məmə rəha Jemis əkəku mine Josis, mine Səlome. ⁴¹ İlahal kəməhlitəu=pən Iesu nian təmətatig Kaləli, məhlasiru lan. İlah nipətan tepət kəmotəri məhuvən əpəha Jerusiləm ilah Iesu.

Josip təməhluaig e Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Kəni nian əha Iesu təmimis lan, in nian rəha nol əpenə-penəien natimnati rəha Sapət, kəni olauig nian rəha Sapət, kəsoliən uək lan. Tinapinəpu, ⁴³ Josip in iətəm Aramatia tinuva. In iətəmi kəti rəha kaunsil iətəm kətisiai in. In nikin təməhti pik Narmənigian Rəha Uhgın. Kəni

təməsəginiən, muvən o Pailət mətapuəh o nıpəti Iesu. ⁴⁴ Nian Pailət təmətəu məmə Iesu tinimis rəkis, kəni təmauit mauin e iətəmi asoli rəha soldiə min mətapuəh ohni məmə, “?Kətəni pəhriən məmə Iesu tinimis rəkis uəhai əmə?”§

⁴⁵ Mətəu iətəmi asoli rəha soldiə min təni məmə, “Nipəhriənən, tinimis rəkis.” Pailət təmətəu nəghatiən u kəni megəhan=pən e nıpəti Iesu kəm Josip. ⁴⁶ Kəni Josip təmuvən mos nəhmti napən ruən kəti, nərgin u linən, muva mələs iahu Iesu e nigı kəməluau məuveg lan, mələs muvən mələhu=pən e nıpəg kəpiel u kəmel rəkis məmə okol suvət ikin. Kəni misuə=pən e kəpiel asoli kəti mahtipəsıg=pən e nıpəg kəpiel u lan. ⁴⁷ Kəni Meri Maktələ mine Meri məmə rəha Josis, ilau kəmueruh ikin əha kəmələhu=pən Iesu ikin.

16

*Iesu tinəmiəgəh
e rəhan nımisiən*

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapət tinuva minuvən rəkis, kəni Meri Maktələ mine Meri məmə rəha Jemis, mine Səlome kəmlös nəhmti nati pien-pien min u nəmiəvilah təuvir məmə okilol=pən e nıpəti Iesu. ² Ləplapın agin mıtigar tinətəri e Sante, pəta milahal u kəmhluvən e suvət. ³ Nian kəmhluvən e suaru kəni məhləni kəm lahal min məmə, “?Kərmə pah otasiru e tahal misuə rəkis kəpiel asoli əpəha e nıpəg kəpiel?” ⁴ Mətəu-inu kəpiel əha kəpiel asoli.

§ **15:44** Nian nətəm Rom kəutətu-pəri nətəmimi e nigı kəməluau, kəutəhrun nəmiəgəhiən o nian kətiəh uə keiu uə kisił mine, kəutol məmə nətəmimi okotos pik nəhməiən, uərisig ko kəmanohmis.

Mətəu nian kəmhluvən iuəkir, miłəsal=pən milafu kınisua rəkis e kəpiel. ⁵ Kəmhluvən imə e nıpəg kəpiel milafu iətəm alua kəti tətəharəg əha e nıpəg kəpiel e nıkalın maru ikin rəhalahal, təmuvən e kot əfəməh ruən kəti, kəni ilahal kəmhlauit pik ohni. ⁶ Kəni təməni=pən kəm lahal məmə, “Sləgin pikiən. Nələsal e Iesu iətəm Nasərit, iətəm kəmətu-pəri e nigı kəməluau, mətəu in tikə u ikinu rəueiu. In tinəmiəgəh rəkis e rəhan nımisiən. Leruh-to nımeın u kəmələhu=pən ikin. ⁷ Kəni rəueiu onəkluvən mihləni=pən kəm rəhan mın nətəmimi mıne Pitə, məmə in otaupən matuvən Kaləli, kəni onəkohuərisig lan məhuvən moteh əha ikin məmə inu təməni rəkis mıne kəm təmah.”

⁸ Kəmlaiu mihlit e suvət məhlagım, mətəu-inu kınləgin pik məhlərəmrumın. Kəni mihluvən məsləniən nati kəti mıne kəm nətəmimi mətəu-inu kınləgin pik.*

*Iesu təmietpa o Meri Maktəla
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)*

16:7 Mat 26:32; Mak 14:28 * **16:8** E kopi əuas mın tepət rəha Niutestimın iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris aupən, fes 9-20 kohkə, kəni nəghatiən rəha Mak təmol naunun u ikinu. Kəni nətəmi asoli nətəm kotəhrun vivi Baebol, nıkilah təhti məmə nətəpisin kotilpın fes 9-20. E kopi əuas mın nəuvein mın rəha Niutestimın, nəghatiən u tatos nımei fes 9-20: Nıpətan mın u kəməhuva, motəfa nəniən mın u kəm Pitə mıne in mın nəuvein u ilah mın ilah, e natimnati mın u iətəmi u təməni kəm lah. Konu uərisig e natimnati mın u, Iesu əmə təməfən nəghatiən kəm lah u tasım, tətəmiəgəh, məruru məsikəiən nian kəti. Nəghatiən u tətəni məmə Uhgın təhrun nosmiəgəhiən nətəmimi, in təhrun naskəlimiən iətəmimi mətəuarus naunun nian. Kəni Iesu təmahli pətigəm nətəmimi mın rəhan məmə okotos rəhan nəghatiən məhuvən e nitəni mın rəfin rəha nəhue niftəni.

⁹ Nian Iesu tāmamiəgəh mīn e Sante ləplapīn agīn, kəni maupən miet=pa o Meri Maktələ. Aupən tāməhgi pətigəm narmin tərəh səpīn lan. ¹⁰ Kəni Meri tāmuvən mənī=pən kəm rəhan mīn nətəmimi nətəm kəməutan ilah mīn ilah aupən, mətəu nīkilah tətəhmə pīk kəni mətəsək. ¹¹ Mətəu nian kəmotətəu məmə Iesu tinəmiəgəh rəkis e rəhan nīmisiən, kəni miet=pa o pətan əha, mətəu ilah kəməsotəniən nīpəhriəniən lan.

*Iesu tāmietpa o rəhan iətəmimi mil keiu
(Luk 24:13-35)*

¹² Uərisig, Iesu tāmiet=pa o iətəmimi mil keiu kəmasipən Jerusiləm mətian e suaru, mətəu e nian əha nīpətin təmol pīsīn. ¹³ Kəni ilau kəmiatəlig mīn mian muəni=pən kəm ilau mīn nəuvein, mətəu ilah kəməsotəni mīniən nīpəhriəniən e lau.

*Iesu tāmietpa o rəhan nətəmimi lepīn
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Uək 1:6-8)*

¹⁴ Kəni uərisig, Iesu tāmiet=pa mīn o rəhan nətəmimi lepīn nian kəməutauən. Kəni mətahi ilah məmə, “Itəmah nəsothətətəiən lak, rəhn-kapə təmah tiəkis pīk.” Təmahi ilah mətəu-inu kəsotəhatətəiən e nətəm kəmotəh məmə tinəmiəgəh rəkis e rəhan nīmisiən.

¹⁵ Kəni mənī=pən kəm lah məmə “Əhuvən motəni pətigəm Nanusiən Təuvir kəm nətəmimi mīn e nəuaniləuis mīn rəfin e nitəni mīn rəfin. ¹⁶ Iətəmi otətəu Nanusiən Təuvir təhatətə lan kəni mol bəptais, Uhgīn otosmiəgəh. Mətəu iətəmi təsəhatətəiən lan, Uhgīn otol nalpīniən asoli kəm

in. ¹⁷ Kəni nətəmi okotəhatətə lak, Uhgın otol ilah kotol nati apispis min. Okotəhgi pətigəm narmin tərəh tepət e nərgək, kəni motəghati e nəghatiən iki pisin min. ¹⁸ Ilah kotəhrun naskəlimiən sineik u tatus itəmi, motəhrun nənnimiən nati kətakonə lan, mətəu ko təsərəkiniən ilah. Ilah motəhrun nələhu-pəniən nəhlmiləh e nətəm kautohmis kotəmiəgəh.”

Iesu tinəri matuvən e neai
(Luk 24:50-53; Uək 1:9-11)

¹⁹ Kəni nian İərməniğ Iesu tinəghati rəkis kəm rəhan min nətəmi, kəni Uhgın tos minatuvən e neai, kəni in tətəharəg e nikali Uhgın maru, ikin ima nəsanəniən mine nisaiən.

²⁰ Kəni rəhan min nətəmi kəmoħiet məhuvən motanus pətigəm rəhan nəghatiən əpəha ikin min rəfin. Kəni İərməniğ tətəsiru e lah matol nəmtətiən tepət. Kəni nəmtətiən min əha kautol nəfigəmiən məmə rəhaləh nəghatiən in ni-pəhrəniən.

xcv

Nauəuə Asim Rəha Uhgɪn Nəmtətɪən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87